

Duplum
DUPLUM *Könyvtár*

PÉCSI PÜSPÖKI KÖNYVTÁR

Duplum *30 B*

A PÉCSI PÜSPÖKI

TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET

ÉRTESITŐJE

AZ

1910—11-IKI TANÉVRŐL.

KÖZLI:

Dr. GYÖMÖREY ZSIGMOND
IGAZGATÓ.

PÉCS, 1911.

KATH. HIRLAPKIADÓ ÉS NYOMDA RÉSZV.-TÁRSASÁG.

I.

A Pécsi püspöki tanítóképző-intézet tanhatósága.

Az intézet fővédője és kegyura :

Méltóságos és főtisztelendő

ZICHI ÉS VÁSONKEÖI

DR. ZICHY GYULA GRÓF ÚR,

MEGYÉS PÜSPÖK, A KÁNONJOG DOKTORA, A KATH. TANÍTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK ELNÖKE.

Egyházmegyei főtanfelügyelő:

Nagyságos és főtisztelendő

WAJDITS GYULA ÚR,

PRÉPOST, KANONOK, T. PÁPAI KÁPLÁN, ZSINATI VIZSGÁLÓ.

Az intézet tanári kara :

Igazgató :

Dr. GYÖMÖREY ZSIGMOND, tb. titkos pápai káplán, a kánon-
jog doktora, a pécsi budai külvárosi kath. kör egyházi elnöke, a pécsi
gyermektanulmányozó társaság paedagogiai szakosztályának elnöke, a pécsi
nemzeti szabadlyceum társelnöke, az egyházmegyei tanítók felett
bíráskodó fegyelmi tanács tagja, a kath. tankönyvbíráló-bizottság ren-
des, az egyházmegyei hittanár vizsgáló-bizottság póttagja, a természet-
rajzi szertár öre. Tanította a lélektant, természetrajzot és alkotmánytant.
Képesítve van felső nép- és polgári iskolákra.

Tanári éveinek száma : 11.

Tanárok :

1. **Dr. BAHULA JÓZSEF**, orvosdoktor, közkórházi főorvos. Tanítja az egészségtant.

Tanári éveinek száma : 13.

2. **BÁTER JÁNOS**, rendes zene- és énektanár, a zene- és torna-szertár öre, a pécs-belvárosi kath. kör és az egyházmegyei tanítóegyesület titkára. Képesítve van elemi iskolákra.

Tanári éveinek száma : 11.

3. **CSÉFAY FLÓRIÁN**, rajztanár, az ifjúsági és segélyező-könyvtár és a rajzszerár öre. Képesítve van középiskolákra a rajzból.

Tanári éveinek száma : 29.

4. **Dr. JAKAB BÉLA**, rendes tanár, pécs-egyházmegyei áldozópap, a bölcsélet doktora, a hittudományok borostyánkőszorosa. Tanította a testtant, nevelés-történetet, német nyelvet és földrajzot. Az anthropologiai és földrajzi szerár öre. Képesítve van középiskolákra.

Tanári éveinek száma : 5.

5. **Dr. KÁPOLNAI ZSIGMOND**, rendes tanár, pécs-egyházmegyei áldozópap, a bölcsélet doktora, tanári tanácskozmányi jegyzőintézeti hitszónok, az ifjúsági önképző kör vezetője, a tanári könyvtár öre, honvédhadapród isk. horvát hitoktató. Tanította a magyar nyelvet és irodalmat és a történelmet. Képesítve van középiskolákra.

Tanári éveinek száma : 8.

6. **KÓRÓDY MIKLÓS**, rendes tanár, a kath. tanítók százás bizottságának és a kath. tanügyi tanácsnak tagja, a vegytani és fizikai szerár öre. Tanítja a mennyiségtant, természettant és vegytant. Képesítve van elemi és felső nép- és polgári iskolákra ; végzett gazdasági tanfolyamot.

Tanári éveinek száma : 10.

7. **SOMSSICH BÉLA**, a nagymélt. földmivelésügyi ministerium által az intézethez beosztott gazdasági szaktanár, az intézeti kert felügyelője, a gazdaság és méhes öre, a baranyamegyei tejszövetkezetek igazgatója. Tanítja a gazdaságtant, kertészetet és méhészetet. Képesítve van gazdasági akadémiákra.

Tanári éveinek száma az intézetnél : 10.

8. **VIRÁG FERENC**, hittanár, t. pápai káplán, papnevelő-intézeti lelkiigazgató, a pécsi oltáregylet igazgatója, a kath. legényegylet pécs-egyházmegyei és a pécsi tanoncvédő egyesület és tanoncotthon elnöke, a szociologia és neveléstan tanára a pécsi hittudományi főiskolán, a pécsi patronage-egylet alelnöke.

Tanári éveinek száma : 9.

9. **GLATT ADOLF**, segédtanár, a gyakorlóiskola vezetője, a mód-szer-tan és a slöjd tanára, az ifjúsági és népkönyvtár öre, a magyar ethnografiai társaság rendes tagja, a pécsi gyermektanulmányozó társaság paedagogiai szakosztályának titkára. Képesítve van elemi iskolákra.

Tanári éveinek száma : 2.

10. **MAGYAR SÁNDOR**, gyak. iskolai tanító, egyházm. tanfelügyelőségi tollnok. Képesítve van elemi iskolákra.

Tanítói éveinek száma : 4.

Intézeti pedellus és sekrestyés : **Sábel István.**

Intézeti szolgáló : **Backelmayer János.**

Az 1910/11. tanév története.

Az intézet mult tanévi eseményeinek sorát Gábor György székes-egyházi karkáplánnak a Mária-kongregációnál két éven át viselt prezesi állásáról való lemondása nyitja meg. Bár nehezen nélkülöztük az ifjuságnak e lelkes barátját, kérése előtt meghajolva, óhaját a megyéspüspök Ur Ő méltósága elé terjesztettük, aki 3321/1910. sz. a. felmentette őt a prezesi állástól, és Jakab Béla dr. tanárt bizta meg a kongregáció vezetésével. Említett püspöki rendeletben a főpásztor köszönetét fejezi ki Gábor György karkáplán urnak és megbizta igazgatót, hogy ezt neki írásban tolmácsolja. Igazgató nemcsak a főpásztori köszönetet, hanem a tanári karnak jegyzőkönyvi elismerő és hálás köszönetét is kifejezte 310/1910. sz. a. Gábor György karkáplán urnak, aki az ifjuság íránt mutatott szeretetével és ügybuzgóságával arra valóban érdemeket is szerzett és örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy íranta érzett hálaának a nagy nyilvánosság előtt is kifejezést adjunk.

Megeypüspök ur Ő méltósága az intézet tanári kara íránt táplált magas jóindulatának újabb jelét adta, amidőn 1911. január 1-től számítva, dr. Gyömöreý Zsigmond igazgatót a VII. fiz. o. 3. Kóródy Miklós tanárt pedig a VIII. fiz. 3. fokozatába előléptette, Glatt Adolf gyakorl. isk. tanítónak a segédtanári címet adományozta és úgy az ő, valamint Cséfay Flórián rajztanár fizetését évi 200 K-val javította. Midőn Ő méltóságának ezuton is leghálásabb köszönetet mondunk, biztosítjuk őt arról, hogy minden igyekezetünket az intézet niveaujának emelésére fordítandjuk.

A megyéspüspök Ur Ő Méltósága 4811/1910. sz. a. elrendelte, hogy intézetünkben az 1905-ben kiadott püspöki tantervet egész terjedelmében életbe léptessük; eddig ugyanis az egyházi hatóság jóváhagyásával egészen az állami tanterv szerint tanítottunk. Hosszas tárgyalások után sikerült a tantervkérdést a püspöki tanterv szerinti óraszám-nak némi reductiójával megoldani. Ő Méltósága 1776/1911. sz. a. járult hozzá 110/1911. sz. a. felterjesztett tervezetünkhöz és elrendelte, hogy a jövő tanévtől kezdve a bemutatott óraterv szerint történjék az oktatás.

Mind a tanári kar, mind az ifjuság egészségi állapota kitünő volt ez elmúlt tanévben; nagyobbfoku mulasztás sem az egyik, sem a másik részről nem történt.

A tanári kar tagjai hivatalbeli kötelességeik mellett serény tudományos és irodalmi munkásságot fejtettek ki. Névszerint dr. Jakab Béla tanárt decemberben avatták fel a bölcelet doktorává. Doktori értekezése. Opitz Márton a gyulafehérvári Bethlen-iskolánál. Ugyancsak e tanévben, május hónap elején tette le a pedagógiai vizgát és így a középiskolai tanári képesítést a maga teljességében megszerezte. Dr. Gyömöreý Zsigmond „Lélektan és gondolkodástan“ c. művét május hóban adta ki a Szent-István társulat. Ezenkívül az igazgató, dr. Kápolnai Zsigmond és Koródy Miklós tanárok több cikket irtak folyóiratokba és napilapokba.

A tanári kar havonkint tartott értekezletet, melyeken a folyó ügyek elintézése mellett módszeres megbeszélés tárgyává tette az ifjuság tanulmányi és nevelési ügyeit.

Az ifjuság fegyelmi élete az elmúlt tanévben kielégítőnek mondható, amennyiben lényegbe vágó fegyelemsértés nem történt, mindazonáltal több esetben kemény dorgálásra volt szükség. A fegyelmi és erkölcsi életet hathatósan támogatta a lelki gyakorlat, amelyet Virág Ferenc intézeti hittanár tartott meg a tanári kar és az ifjuság nagy lelki épülésére április hó 7. 8. 9. és 10 napján, továbbá az intézeti Mária-kongregáció, melynek működéséről az alábbi jelentés keretében számolunk be.

Az intézeti Mária-kongregáció élete az 1910/11. tanévben.

A lelki életnek évek tapasztalatai folyamán igazolt gyakorlatai, kipróbált eszközök kitaró alkalmazása jelölték meg nagyobbára a kereteket, amelyek közt a kongregáció ez évi élete mozgott. Ez évben is a heti rendes gyűlések, havonkint legalább egy tisztviselői gyűlés, a szent-ségekhez járulás alapszabályszerűleg legalább havonkint egyszer, de általában gyakrabban, jobbára hetenkint: ezek voltak leginkább azok az állandóan visszatérő alkalmak, ahol a lélek irányítást, buzdulást, erőt merített a jóért való küzdelmében.

Kiemelkedő ünnepnapjai voltak a kongregáció életének: december 8. a fogadalom-megujítás napja, és május 25. a tagfelvétel. A fogadalom-megujításon a kültagok közül néhányan személyesen jelentek meg, a többiek nagy részt levél útján tettek eleget ez irányú kötelességöknek. Az ünnep estéjén a kongregáció a pécsi jogakadémia és főreáliskola kongregációjával együttesen a szeminárium dísztermében nagyobb arányú ünnepélyt rendezett a Szeplőtelennek tisztelőtére. Az ifju lélek legszebb eszmények ünneplésére testvéri szeretetben egyesült kongregá-

ciókat ekkor a megyéspüspök ur Öméltósága s a pécsi kath. társadalom számos egyházi és világi előkelősége is kitüntette megjelenésével. Május 25-én, áldozócsütörtökön, Wajdits Gyula, kanonok, főtanfelügyelő ur Ö nagysága tüzte fel 12 új tag mellére a kongregációi érmet. Ugyanakkor Eibeck András I. éves növendéket a pécsi realiskolai kongregációból átvette intézeti kongregációnk kebelébe.

A kongregáció az idén is tagja volt a kath. népszövetségnek s belépett a Mária-kongregációknak a folyó évben alakult országos szövetségébe is.

A kongregáció könyvtára ez évben 41 kötettel gyarapodott, részben ajándék útján. Összesen 214 kötetből áll. A tagok 472 esetben vették igénybe. Járatta a kongregáció több példányban a Mária-kongregáció és Zászlónk havi folyóiratokat s egy példányban a hetenkint megjelenő Életet.

Jótevői között nagy hálával adózik a kongregáció az idén is első sorban a megyéspüspök ur Ö Méltóságának, aki 136 kor. adományával lehetővé tette, hogy a kongregáció kézikönyve, — amelyből új kiadás vált szükségessé, — jelentékenyen megnövelve, az eddiginél használhatóbb új kiadásban, 250 példányban került a tagok rendelkezésére. Azonkívül a kültagok sorából főleg Brunner András, Rajczy Péter, Szijjártó László tanító urak kisebb-nagyobb összegekkel és Speigl Károly tanító ur jelentékeny anyagi áldozattal támogatták működésében a kongregációt, amely viszont minden gyűlésén közös imába foglalta jótévőit.

A kongregáció tagjai:

A) Tiszteletbeli tagok:

Báter János, tképzői-int. tanár, Pécs.
Dr. Gyömörey Zsigmond tképző-int. igazgató, Pécs.
Keresztes Máté, okl. jegyző, Topolya.
Komócsy István, kisszem. subregens, Pécs.
Szentkirályi István, theol. tanár, Pécs.
Vörös Mihály, nyug. tképző-int. tanár, Pécs.

B) R e n d e s t a g o k :

Prézes: Dr. Jakab Béla.

IV. évesek:

Csonka Ferenc, II. asszisztens, karmester.
Grünwald Vilmos,

Gutpelet József, prefektus.
Hyross Alajos,
Jelinek Pál,
Keller János,
Kovács László, főkönyvtáros,
Németh Jenő, sekrestyés,
Németh Vince,
Oberitter Aladár, I. asszisztens.
Pohli Ferenc, I. organista,
Rendler Antal,
Schnell János
Szinder Jenő
Szlávik Emil felolvasó,
Vitkovics Kálmán tanácsos,
Wagner József,

III. évesek:

Czopf Ádám
Csösz Ferenc
Drenda Gyula
Farkas Jenő
Hermann Lajos tanácsos, pénztáros,
Hetényi Antal
Kaszás József ajtóőr,
Nemes János
Száml Pál
Százuj Jenő
Vér István tanácsos, titkár, jegyző,
Waldfogl István.

II. évesek:

Bucsi Ignác,
Friesz József
Hangl Ferenc
Hartweg Péter tanácsos,
Herbert Vilmos
Jálics Ernő
Kail Antal tanácsos, alkönyvtáros,
Link János II. organista,
Máté Miklós
Szvacek Jenő

Takács József
Trábert Márton
Zámbó Sándor.

I. éveksek :

Auguszt Lajos
Eibeck András
Folbert József
Galambos Gyula
Gyulai Ferenc
Herman István
Horváth József
Kiss Lajos
Nágl Győző
Probszt Mátyás
Vitkovits Lajos.

Összesen: 53 rendes tag.

Jelöltek : Gresz József, Kreskai József, Seszták János, III. éveksek ; Bohner Ádám, Kálóczy Mihály, Kisgadó Ignác, Resch János, Schneider József, II. éveksek ; Breszár János, Nagygágyi Károly, Szinder Andor, I. éveksek. Összesen : 11.

A *kültagok* száma 56.

III.

Végzett tananyag a tanítóképző-intézetben.

1. Vallástan.

1. I. osztály. **Alapvető és ágazatos hittan.** Vallás és vallástan fogalma, felosztása. Hittételek és hitvallások. A vallás forrásai és igaz őre. Sz. irás és sz. hagyományok. Isten. A látható és láthatatlan világ teremtése és sorsa. A Megváltó és megváltás. Ennek hatásai és gyümölcsei. Az itélet és örök élet (túlvilág). A Szt. Lélek és megszentülés. Az egyház és papság. A kegyelem és kegyelemszerzés eszközei. A föl-támadás.

Tankönyv: Matuszka Mihály Kath. ker. Hittan.

Heti órák száma : 2. Tanította : Virág Ferenc.

2. II. osztály. **Erkölcstan.** Az erkölcsről és az erkölcsi tényről általában. Erények és bűnök. Részletes erkölcstan. Isteni és felebaráti szeretet. A tíz parancsolat és az egyház parancsolatainak részletes tárgyalása. Kötelességeink az egyházi és világi elöljáróink iránt. Társadalmi és hazafiúi kötelességek. Az erkölcsi parancsolatok, mint az egyén boldogságának és közjónak alapföltételei. Keresztény életmód. Keresztény tökéletesség.

Tankönyv : Matuszka Mihály Kath. ker. Erkölcstan.

Heti órák száma : 2. Tanította : Virág Ferenc.

3. III. osztály. **Egyháztörténelem.** Keresztény ókor, keresztényüldözések. A keresztények vallásos élete. Szabad vallásgyakorlat. A népek megtérése. Szerzetesség keletkezése, fejlődése. Ó-kori eretnkségek és egyházszakadások. A kereszténység szerepe és küzdelmei a középkorban. Egyházi tudományok és művészetek. Keresztény aszkézis-kolduló szerzetek. A kereszténység Magyarországon. Protestantizmus. Rationalizmus Francia forradalom és az egyház ezek ellen — a legujabb korszak.

Tankönyv : Demény Dezső Egyháztörténelem.

Heti órák száma : 2. Tanította : Virág Ferenc.

4. IV. osztály. **A hitoktatás története** Jézus tanításától napjainkig. A hitoktatás anyaga, alakja, módszere. Az egyház szertartásai. Szent

helyek, sz. szerek, sz. idők; az egyes szentségek és szentelések szer-
tartásai részletesen.

Tankönyvek: Sipos F. Hitoktatástan és Gerely: Szertartástan.

Heti órák száma: 2. Tanár: Virág Ferenc.

2. Neveléstudomány.

I. osztály.

Sejtek, szövetek, szervek. A csontrendszer. Az izmok. Az emésztés és szervei. A vérkeringés és szervei. A légzés folyamata és szervei. A beszédszervek. Az idegrendszer. Az érzékszervek. A lakás. A ruházat. Táplálkozás és a gyermek táplálása. A test ápolása. A felügyelet. A fertőzés és járvány. Nevezetesebb fertőző betegségek. Gyakoribb gyermekbetegségek. Óvintézkedések járvány idején. Első segítség bal-esetknél.

Tankönyv: Erdődy János „Test- és egészségtan“-a.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

II. osztály.

A lélektan fogalma, forrásai, segédtudományai. A lelkihetségek osztályozása és lélektan a felosztása. A mozgás tényei: az izom- és idegrendszer a lélek szolgálatában. A megismerés tényei. Érzéki megismerés. Érzet. Érzékszervek. Az érzetek minőségi és mennyiségi különbsége A szemlélet. Az érzéki tárgy, érzéki csalódás. Az érzőtehetség képzése. A képzelés. Emlékezés és képzelet. Álom és káprázat. Rendellenes lelki-jellemzők: hipnozis, illuzió, hallucináció, lelkibetegség. Az emlékező és képzelő tehetség nevelése. Az érzelmi megismerés. A fogalomalkotás, ítélet és következtetés. Eszmélet és tudat. Öntudat. A fogalmataalkotó, ítéltő és következtető tehetség képzése. A módszeres dialektika. A módszer és rendszerezés: osztályozás, felosztás, bizonyítás. Az ismeretforrások megbízhatósága. Az általános és részletes kritika alapvonalai. A tévedés okai. A nyelv, mint a fogalmak kifejezője. A törekvés tényei. A természeti, érzéki és eszes törekvés (akarat). Az akarat szabadság bizonyítékai és mibenléte. Az ösztön és akarat nevelése. A jellemképzés. Véralkat és egyediség. Az érzelmesség tényei. Egyedi, esztetikai társadalmi és vallási érzelmek. Az indulat és szenvedély. Az érzelmi élet nevelése. Kedély és kedélyképzés. Az emberi természet kettősége. A lélek mivolta. A test és lélek kölcsönös egymásra hatása.

Tankönyv: Dr. Gyömörey Zsigmond „Lélektan és gondolkodástan a nevelés szolgálatában.“

Heti órák száma: 3.

Tanár: Dr. Gyömörey Zsigmond.

III. osztály.

Általános oktatástanból: A népiskola. A nevelő-oktatás. A népiskola oktatási anyagának kiválasztása. A vallásos és nemzeti élet tárgyai. Az oktatás anyagának elrendezése. Általános és részletes oktatási terv. Az oktatási idő felosztása. Óraterv. Tanórarend. Az iskolai közszellem és a tanulók összhangzó tevékenységének biztosítása. A szorgalom fölébresztése és fejlesztése. Iskolai ünnepélyek és nyilvános iskolai vizsgálatok. Az iskola fölszerelése. Az oktatás menete. Az oktatás egységei és ezek földolgozása. Az oktatás alakja. A tanító személyisége az oktatásban. A könyv nélkül való tanulás. A gyermek felelete. A földadat. Az oktatás általános elvei.

A részletes oktatástanból: Az olvasás, irvaolvasás, fonomimika nyelvgyakorlat, írás és fogalmazás, lakóhelyi ismeretek, földrajz, történelem, polgári jogok és kötelességek, számolás és mérésstan, természetrajz, természettan, egészségtan, gazdaságtan, ének, rajz, játék-torna és kézimunka oktatás célja, anyaga, anyagfeldolgozása, tanításe eszközei és tanmódja. Házi feladatul — a püspöki tanterv nyomán tantervek s órarendek készítése.

Tankönyv: Dreisziger „Tanítástan“-a.

Heti órák száma: 3.

Tanár: Glatt Adolf.

IV. osztály.

A nevelés története. Chinában, Indiában, Egyiptomban, Perzsiában a zsidóknál, a görögöknél, a rómaiaknál.

A nevelés története a kereszténység első századaiban, a keresztény középkorban. A reformáció befolyása a nevelésre és oktatásra. Protestáns iskolák. A tridenti zsinat behatása a kath. nevelés és oktatásügyre. Kath. tanítóársulatok a XVI. század második felében. A realizmus. A pietismus. Rousseau; a philanthropisták. Ausztria és Poroszország nevelésügye a XVIII. században. Humanizmus.

Pestalozzi. A XIX. sz. nevelésügye Európa nyugati államaiban Európa államaiban a nevelés-oktatás ügye mai állásának rövid áttekintése. A magyar nevelés és közoktatásügy állapota a legrégibb időktől a mohácsi vészig. A hitszakadás befolyása a magyar nevelésügyre. Ellenreformáció. A XVIII. sz. nevelési terjesztői a magyar földön. Mária-Terézia és utódainak intézkedései. A magyar tanügy állása a XX. században.

Iskolai szervezetten. A magyar közoktatásügy szervezetének átekintése. A népoktatás. A népiskola fentartását és szervezését illető ismeretek. Állami felügyelet. Népiskolai rendtartás (hatóságok stb.) A tanítóra vonatkozó tudnivalók (tanítóképzés, fizetés, nyugdíj, fegyelmi eljárás stb.) A népiskola belső szervezete. Kisdiedóvás. Gyógypedagógiai és emberbaráti intézetek.

Tankönyv: Erdődi Neveléstörténet és Dr. Baló: A magyar nép oktatásügy szervezete.

Heti óraszám: 3.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

3. Magyar nyelv és irodalom.

I. osztály.

Tankönyvek: Paulay Ödön, Módszeres magyar nyelv. Bartha-Prónay Stilisztika. A magyar nyelvtanból mondattani alapon tanulták a mondatok elméletét, mondatrészeket, beszédrészeket, hangokat az indukciós eljárás szigorú megtartása mellett. A stilisztikából tanulták a stílus kellekeit, érthetőségét, szépségét, és ezek elemeit: világosságát, magyarosságát és szabatoságát, illetve szemléletességét és élnépszerűségét. Függelékben a polgári ügyiratokat. Gyakorlatok: 1. A mező ősszel. 2. Határozatosanak mely az „Okos leány“ c. olvasmányban a mondatok. 3. Miért kell hozzászokni a külső renchez? 4. Tanulság a dúsgazdag és szegény Lázár bibliai történetéből. 5. A pécsi székesegyház. 6. A mező tavasszal. 7. A falú. 8. Tanulságos események a görög történetből.

Heti órák száma: 3.

Tanár: Dr. Kápolnai Zsigmond.

II. osztály.

Tankönyvek: Bartha-Prónay Rethorika, Riedl Poetika. Rethorikából tanulták az írásművek alapeszméjét, az anyag felfalálását, a bizonyítást, műformákat, az előadás módjait. A prózai írásművek közül a leírást és a történetírást. A poetikából tanulták a művészetek felosztását, a szépet és a verstant. A műfajok közül a dalt, ódát, himnusz, dythyrambot, epigrammát, tanítókölteményt és a satírást. Gyakorlatok: 1. Kilátás a Mecsekről. 2. Arany Both Bajnok özvegye c. költeménye prózába átírandó. 3. A malom. 4. A vihar. 5. A Duna. 6. A kertész. 7. Temetés. 8. A falusi gyermek.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Kápolnai Zsigmond.

III. osztály.

Tankönyvek: Bartha-Prónay Rethorika. Riedl. Poetika. A rethorikából tanulták a szónoklattant és az értekezést. A poetikából az elbeszélő műfajokat, az eposzt, mondat, mesét, balladát, románcot, regényt. A drámai műfajokat. Elemezték: Arany Toldiját. Vörösmarty Két szomszédvárát. Shakespeare Macbethjét és Brioux Bölcsőjét. Gyakorlatok: 1. A Szepessy-szobor. 2. Oktató irányu szabadtárgyu elbeszélés. 3. Az eperfa. 4. Karácsonyi beszéd. 5. Vörösmarty Két szomszédvár c. költeménye főalakjainak jelleme. 6. Első napok az iskolában. 7. Hunyady János a magyar történetben. 8. Ki mint vet, úgy arat.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Kápolnai Zsigmond.

IV. osztály.

Tankönyv: Bartha Irodalomtörténet. Tanulták az egész magyar nemzeti irodalmat. Lehetőleg egész terjedelmű szemelvényekben, az egyes írók kiváló műveit olvasták is. Gyakorlatok: 1. A technika az emberi nem haladásában. 2. Az egyház él. 3. A karácsonyfa (Gyermekeknek való beszéd). 4. A földrajzi tanulmányok haszna. 5. Széchenyi István kora.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Kápolnai Zsigmond.

4. Német nyelv és irodalom.

I. osztály.

A német nyelv elemei. Kiejtés, helyesírás. A névelő, főnév, melléknév, számnév, névmás, ige ragozása, melléknév fokozása, elüljárók, szórend; mindenütt csak az alapvető dolgokra szorítkozva. Fordítási gyakorlatul összesen 40 kisebb-nagyobb prózai és költői olvasmány, részben német-magyar, részben magyar-német. Ezek közül 4 német költői olvasmány memoriter. Az iskolai dolgozatok — havonként 1—1 — a soros nyelvtani anyag gyakorlati alkalmazásának s a lefordított szövegek szóállományának keretében mozogtak; 1 német-magyar, a többi magyar-német.

Tankönyv: Laki: Német nyelvtan és olvasókönyv I. r.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

II. osztály.

Az első osztályban kezdett nyelvtani anyag kiegészítése, részletesebb

tárgyalása, tekintettel némileg a mondatban elemeire is. Összesen 25, részben magyar-német, részben német-magyar prózai és költői fordítási gyakorlat. Havonként egy iskolai dolgozat, egy német-magyar, a többi magyar német, a tanult nyelvtani anyag alkalmazására, a lefordított szövegek szóállományának keretében.

Tankönyv: Laki: Német nyelvtan és olvasókönyv. II. r.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

III. osztály.

Nyelvtani ismétlések. A német mondatban elemei, tekintettel főképen a német nyelvnek a magyartól eltérő mondati sajátosságaira. Fordításul 11, legnagyobb részben költői olvasmány a német irodalom remekeiből. Német beszédgyakorlatok. Havonként egy-egy iskolai dolgozat: részben költői, részben prózai német szövegek fordítása magyarra.

Tankönyv: Dr. Radványi: Német irodalmi olvasókönyv.

Heti óra szám: 1.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

IV. osztály.

Nyelvtani és mondati ismétlések. A német irodalom története főbb vonásaiban; részletesebben az első és második virágzás kora. A német verselés. Német beszédgyakorlatok. Fordításul szolgált 17 német olvasmány, részben nagyobb szemelvények a német irodalom remekeiből. Havonként 1—1 iskolai dolgozat: fordítás németről magyarra.

Tankönyv: Dr. Radványi: Német irodalmi olvasókönyv.

Heti óra szám: 1.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

5. Mennyiségtan.

I. osztály.

Számítás. Alapfogalmak, alapműveletek algebrai és közönséges számokkal. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, törtek, racionális számok, hatványozás, elsőfokú egyenletek egy és két ismeretlennel. Az egyenletek keretében a százalék-, kamat-számolás, arányok, arányos osztás és vegyítési szabály problémája, 10 írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Suták J. I. rész.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Kóródy Miklós.

II. osztály.

A) *Számítás.* A gyökmenyiségek s velük való műveletek. Gyökvonás, negatív kitevők, számrendszerek, logaritmusok, másodfokú egyenletek, mértani sor, kamatos kamat, betét számolás.

B) *Mértan.* Szögek, háromszögek, összeállóság, négyszögek, sokszögek, összeállóság és más tételek a körben, sugárrendszer, hasonlóság, középarányosság. 10 írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Abel: Mértan. I. rész.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Kóródy Miklós.

III. osztály.

A) *Számítás.* Egységre hozatal, olasz számolás, arányok, láncszabály, százalék-számolás, brutto, tara, netto, és más alkalmazások. Kamat, váltó, időhatár és részvény számolás. Pénzek, idő, mértékek, pénzsúly, külföldi pénzek. Az arányos osztás, vegyítés-szabály s az összes alapműveletek ismétlése.

Tankönyv: Suták: Közönséges számítás.

Heti órák száma: 1.

B) *Mértan.* Egyenlőterületűség, területek aránya, szögletes területek kiszámítása, szab. sokszögek, a körbeírt idomok, körszámítás.

A π levezetése. 10 írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Abel: Mértan. I. r.

Heti órák száma: 1.

Tanár: Kóródy Miklós.

IV. osztály.

A) *Számítás.* A háromévi tananyag ismételtetése. Számítási, mértani sor, logaritmus, kamatos kamat, betét, járadék, kölcsöntörlesztési táblázatok készítése. Az egyenletek különféle fajai. A számítás módszere és a szemléltetési eszközök.

Tankönyv: Suták J. II. r.

Heti órák száma: 1.

Tanár: Kóródy Miklós.

B) *Mértan.* Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb. A mértan módszere. A kupkeretek görbéi. A földmérés rövid ismertetése. 8 írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Abel II. r.

Heti órák száma: 1.

Tanár: Kóródy Miklós.

6. Földrajz.

I. osztály.

Csillagászati földrajz. Tájékozódás a horizonton és a csillagos égen; világtengely, égi egyenlítő, párhuzamos körök. Az égbolt látszólagos napi mozgása. A Föld alakja, méretei; földrajzi helymeghatározás. A Föld forgása tengelye körül. A Nap látszólagos évi mozgása; ekliptika. A Föld keringése a Nap körül; a nappalok és éjjelek változó hosszúsága; földövek, évszakok. Naprendszer. A Hold, keringése, forgása, fényváltásai. Nap- és holdfogyatkozás. Időszámítás.

Fizikai földrajz. A szárazföld és víz megosztódása a Földön. A tengerek osztályozása, tagoltsága, helyzete, mélysége; tengerfenék; a tengerek vízének alkotórészei, fizikai sajátosságai; a tenger mozgásai. A szárazföld; világrészek; függőleges, vízszintes tagoltság. A föld belső melege; melegforrások, vulkánok, földrengés, százados emelkedések és süllyedések. A szárazföldek vizei. A víz körútja. A légkör magassága alkotórészei, hőváltásai, légnyomás; a levegő áramlásai; légköri csapadékok; villamos és fénytani tűnemények a légkörben. Éghajlat. A növények és állatok elterjedése a Földön.

A térképkészítés elmélete. A növények szemléltető rajzokat és térképeket készítettek s a szaktanár vezetése alatt földrajzi kirándulásokon vettek részt.

Tankönyv: Dr. Lévy Ede: Csillagászati és fizikai földrajz.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

II. osztály.

Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália földszégi helyzete, külső tagoltsága, magassági tagoltsága, folyamrendszerei; klímája; tenyészet, élete, népei politikai viszonyai, városai. Magyarország kivételével.

Minden növendék köteles volt jegyzeteiben a tanult területek egyszerű térképét és azonkívül egy-egy rendszeresen kidolgozott térképet elkészíteni.

Tankönyvek: Jákó-Ujházy: Az Óvilág földrajza és Ujvilág földrajza.

Heti órák száma: 3.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

III. osztály.

Magyarország földrajza. A Kis-Alföld, a Nagy-Alföld; felszínök vízrajzolatuk, talajuk, időjárásuk, terményeik, gazdálkodásuk, lakóik és

foglalkozásuk, megyéik, és városaik; Budapest. A Kárpátok hegyivezete; az Északnyugati-Felföld, az Északkeleti-Felföld; az Erdélyi-Felföld; — szigetegységek; a Dunántúli Dombvidék, a Horvát-Szlavonországi-Dombvidék, mind a fenti szempontok szerint tárgyalva. Magyar tengerpart; jellemzése, lakói; Fiume kereskedelmi jelentősége. Közlekedés. Magyarország kormányzatáról. A növendékek elkészítették a tárgyaltak egyszerű térképeit s végül egy rendszeresen kidolgozott térképet készítettek Magyarország hegy- és vízrajzáról és egyet megyeiről.

Tankönyv: Jákó-Ujházy: A magyar királyság földrajza.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Jakab Béla.

7. Történelem.

I. osztály.

Tankönyv: Waldman: Ó és középkor. Tanulták az őskort, átnézetesen Egyiptomot, Phöniciát, Assyria-Babyloniát, Perzsiát, Indiát. A görög és római történelem kiemelkedő mozzanatait. A középkor első történelmi alakulatait. A hűbériséget. Keresztes háborukat. Francia-, Angol- és Németország történetének áttekintését. A százéves háborút, a piros és fehér rózsá harcát. Az egyház hanyatlását a nyugati egyházszakadásig bezárólag. A törökök megjelenését Európában.

Heti órák száma: 2.

Tanár: Dr. Kápolnai Zsigmond.

II. osztály.

Tankönyv: Waldmann: Ujkor. Tanulták a reformációt. II. Fülöp küzdelmét a protestantizmus ellen. A Valois-ház ifjabb ágát. A Tudorokat. A harminc éves háborút. A Stuartokat. A Bourbonokat. Orosz- és Poroszország állami kifejlődését. Svédországot. Lengyelország felosztását és az északamerikai szabadságharcot. A francia-forradalmat és a napoleoni időköt. A forradalmakat és a reakciót. A legujabb kort.

Heti órák száma: 3.

Tanár: Dr. Kápolnai Zsigmond.

III. osztály.

Tankönyv: Ujházy: Magyar nemzeti történelem. Tanulták a magyarság megalapozását és megerősödését. Az Árpádokat. A vegyesházi királyokat. Magyarország és Erdély párhuzamos történetét a mohácsi vész után egész III. Károlyig, III. Károly, Mária Terézia, II. József, II. Lipót

uralkodását. Magyarország átalakulását. I. Ferenc alatt. A szabadságharcot. A kiegyezést.

Heti órák száma : 2.

Tanár : Dr. Kápolnai Zsigmond.

8. Alkotmánytan.

IV. osztály.

Állam és nemzet. Államhatalom, államforma, alkotmány. A magyar alkotmány történeti fejlődése. A magyar állam és alkatrészei, címere, színei és lobogója. Állampolgárság. Nemzetiségek. A királyi hatalom. Törvényhozó hatalom. Végrehajtó hatalom. Országos kormányzat. Az osztrák-magyar közös kormány. A törvényhatósági önkormányzat. Községi önkormányzat. Belügyi, pénzügyi, gazdasági, vallás- és közoktatásügyi, igazságügyi és katonai igazgatás. A magánjog alapvonalai. A büntetőjog alapvonalai.

Tankönyv : Dr. Csiky Kálmán : Alkotmánytana.

Heti órák száma : 2.

Tanár : Dr. Gyömörey Zsigmond.

9. Természetrájt.

I. osztály.

Kémiai előismeretek kísérletekkel. A növények élet- és szövettana, táplálkozási és mozgási tünetényei, szaporodása. A növények rendszerbe foglalásának szempontjai. Rendszeres botanika. A növények növénygyűjteményeket készítettek.

Tankönyv : Dr. Ormándy M. Növénytan.

Heti órák száma : 2.

Tanár : Dr. Gyömörey Zsigmond.

II. osztály.

Az ember. Emlősök. Madarak. Halak. Kétéltűek. Rovarok. Férges. Rákok. Tömlősök. Virágállatok. Óslények. A növények rovargyűjteményeket és itt-ott praeparatumokat készítettek.

Tankönyv : Dr. Ormándy M. Állattan.

Heti órák száma : 2.

Tanár : Dr. Gyömörey Zsigmond.

10. Vegytan, ásványtan.

III. osztály.

Levegő, víz, O., H., N., C., Co² előállítás a s a So², stb. segítségével a vegytani alapfogalmak: oxidáció, redució, bázis, sav, atomelmélet, állandó súlyosságok stb. megismertetése. A jegectan. Az ásványok leírása. A föld története, a szövetek és a geológiai erők működése.

A szerves vegytanból, a szénhidrogén-sorok tagjai, az alkoholok, szerves savak, éterek, zsírok, szappanok, alkaloidok, cyánok, festőanyagok. Szénhidrátok. Égési tünetények.

Tankönyv : Hankó Kemia.

Heti órák száma : 3.

Tanár : Kóródy Miklós.

11. Természettan.

III. osztály.

Mozgástan, erő, munka, gépek. Cseppfolyós, légnemű testek. Hang és fényt.

IV. osztály.

Hőtan, mágnesség, villamosság, csillagászati problémák.

Tankönyv : Wagner, fizika.

Heti órák száma : 2—2.

Tanár mindkét osztályban : Kóródy Miklós.

12. Gazdaságtan.

I. osztály. Talajismeret. A növénytermesztésből az általános rész. Konyhakertészet. Heti órák száma : 2.

II. osztály. Részletes növénytermesztés. Fatenyésztés. Heti órák száma : 2.

III. osztály. Általános állattenyésztés és takarmányozás. A ló-, szarvasmarha-, juh-, sertés-, baromfi- és méh-tenyésztés. Heti órák száma : 2.

IV. osztály. Szőlőművelés és borkezelés. Gazdasági üzletvitel. Közgazdaságtan. Heti órák száma : 2.

Tanár : Somssich Béla.

Intézeti kert.

Tertülete 1400□-öl. Rendelgetése a növényeket a gyümölcsfa

tenyésztésben gyakorlatilag kiképezni. A kertben felállított méhes — 26 méh családdal — a méhtenyésztési oktatás szolgálatában. áll A kert kezelője: Somssich Béla.

13. Ének és zene.

I. osztály.

a) Ének. Hangképzés, ütenyezés, hangközök, skálák és könnyű rythmikus, dallamos gyakorlatok. Egyházi énekek négy hangra. A gregoriánus karének fogalma, kulcs, vonalrendszer. Choralmisék. Solfeggioik.

Heti óraszám: 2. Tankönyvek: Sztankó Béla I. Kötet Zsaskovszky énekes könyve. Magister Choralis.

b) Zeneelmélet. A hang természettani ismertetése. A hangok relatív időtartamának mikénti feljegyzése. Az üteny. A metrika, a ritmika és melódika, „G.“ „F.“ és „C“ kulcs; a vonalrendszer, a szünjelek, a pont és az iv. Choralkulcs. Signaturák és abbreviatúrák, synkopák és felütés, a hangsúly, a hanglépcsők, hangközök, hanglétrák (kemény és lágy). Az összes tónusok és azok transponálása. Az ütenyrészek abszolút időtartalmának meghatározása, a chromatikus hanglétrák, a hanglétrák rokonsága, az ékesítések, jelek stb. Heti óraszám: 1.

c) Zongora. Könnyebb ujjgyakorlatok. Rythmikus és dallamos gyakorlatok. Dúr- és moll-skálák.

Heti óraszám: 3. Tankönyv: Winter zongoraiskola I. füzet.

Czerny zongoraiskola. — Hegedű. Zoltai „Hegedű iskola“ — Írásbeli dolgozatok száma 9. Tanár: Báter János:

II. osztály.

a) Ének. Karének folytatása. Nehezebb gyakorlatok különféle hangnemben és ütenyben. Egyházi és világi énekek. Könnyebb egyházi énekek harmónium kísérettel. Többszólamu énekek. Solfeggioik. Choralmisék. Introitusok, Gradualék, Tractusok, Offertoriumok, Communiók, choraliter 2 hangu misék.

Heti óraszám: 2. Tankönyv: Bertalotti: Solfeggioik.

b) Öszhangzattan. Az előző évi tananyag ismételése. A főhármások és fűhetes képzése, fekvései, fordításai, szabályszerű föloldása. Öszszkapcsolása, számjelzése, elméleti és gyakorlati alkalmazása. Az összes „Dur“ skálák öszszhangosítása és az összes zárlejtések. A hiányos alak az intervallók megkettőztetése. A tilos menetek, a szűk- és osztott harmonia. Bővített zárlejtések. Átmenetek fűhetesekkel. Egyházi átmenetek.

Heti óraszám: 1.

c) Zongora és orgona: Nehezebb rythmikus és dallamos gyakorlatok különféle hangnemben. Az összes öszszhangosított „Dur“ skálák és zárlejtések. Kisebb praeludiumok és könnyebb egyházi énekek. Harmonium-gyakorlatok.

Heti óraszám: 2. Tankönyv: Winter II. III. füzet és Czerny zongoraiskola. Zsaskovszky énekeskönyv. Kersch: Gyakorlati öszszhangzattan,

d) Hegedülés: Tankönyv: Zoltai. füzet. Heti óraszám: 1. Írásbeli dolgozatok száma: 9. Tanár: Báter János.

III. osztály.

a) Ének. Több szólamu egyházi és világi ének férfi és vegyes karban. Temetési szertartások stb. Choralmisék. Introitusok. Gradualék, Sequentiák, Offertoriumok choraliter. 2, 3 és 4 szólamu misék. Világi férfikarok.

Heti óraszám: 2. Tankönyv: Kersch: Sursum Corda és Zsaskovszky énekes könyve.

b) Öszszhangtan. A mellékhármas és mellékhetes hangzatok képzése és öszszkapcsolása. Kisebbitett hetesek, nagy-moll hetesek, kis- és nagy kilencesek. Az összes öszszhangosított skálák mollban, ugyszintén a „moll“ zárlejtések. Modulatio hármasokkal, hetesekkel, kilencesekkel. Átmenetek fűhetessel dúrba és mollba. A mellékhangzatok alkalmazása. Bővített zárlejtés. Öszszhangosítások 2, 3 és 4 szólamban. Heti óraszám: 1.

c) Zongora. Nehezebb technikájú zongoragyakorlatok. Classikus darabok. Tankönyv: Winter-zongoraiskola III. füzet és Czerny ujjgyakorlatok. Heti óraszám: 1.

d) Orgona. Az orgona ismertetése, registrálása. Pedál. Egyházi énekek, praeludiumok és átmenetek.

Heti óraszám: 1. Tankönyvek: Zsaskovszky énekeskönyve. Körner stb. orgonaiskola. Kersch: Gyakorlati öszszhangzattan.

Énekmódszer: A Glatt-féle énekmódszer szerint különös tekintettel a choráltanításra.

c) Hegedülés. Tankönyv: Hohmann II. III. füzete.

Heti óraszám: 1.

Írásbeli dolgozatok száma: 9.

Tanár: Báter János.

IV. osztály.

a) Ének. Egyházi és világi énekek, choralmisék 2, 3 és 4 szólamu misék és offertoriumok. Férfikarok. Psalmusok. Antiphonák; tractusok passio, litania, vesperák és temetési szertartás.

Heti óraszám: 2. Tankönyv: Kersch: Sursum Corda.

b) Összhangzattan. A kisebbített hetes kiírása és feloldása stb. A kis- és nagy kilences ismertetése, alkalmazása és feloldása. Nyug- és orgonapont, késleltetés, hatosmenet stb. A vegyes- és férfikar. A consonantiák és dissonantiák. A négyyszólamu tétel. A modulatio kis- és nagy hármasokkal, hetesekkel, tulzot sexttel. Az ellenpontozat. Az egyházi ének kísérete. Elő-utójáték. Az egyházi hangnemek vagy tónusok. Egyházi énekek összhangosításai dóriai, hypodóriai, phrygiai, hyperphrygiai, lydiai, hypolydiai, mixolydiai, hypomixolydiai hangnemekben. A chorálének kísérete. Zárlejtések az I., II., III., IV., V., VI., VII., és tónusban. Összhangosítások. Heti óraszám: 1. Kersch: Gyakorlati összhangzattan.

c) Orgona. Egyházi énekek, praeludiumok, postludiumok, fugák stb. pedálhasználatlalt. Különbféle szertartások orgonakísérettel stb.

Heti óraszám: 1. Tankönyvek: Piel és Körner.

d) Kántori teendők. Temetkezési szertartások. A gyertyaszentelői, hamvazószerdai, virágvasárnap, nagyheti, buzaszentelési, keresztfő nap stb. szertartások. Antiphonák, vesperák, litániák, psalmusok, tractusok, himnuszok. Teljes choralmások orgonakísérettel.

Responsoriumok Haberl után.

Heti óraszám: 1. Tankönyvek: Organum Fr. X. Witt. Kersch: Sursum Corda.

e) Hegedülés: Hohman III. füzet.

Írásbeli dolgozatok száma: 9.

Tanár: Báter János.

14. Rajz.

I. osztály.

Szabadkézi rajzolás.

A síkétkitmény elemei és egyszerűbb síkétkitmények rajzolása a táblán magyarázó előrajzolás szerint. Színezési gyakorlatok.

Mértani rajzolás.

Mértani síkétkitmények rajzolása és színezése.
Hetekint 1 óra.

II. osztály.

Szabadkézi rajzolás.

Szabadkézi perspektiva: azaz geometriai testeknek és csoportjaiknak

pusztán szemlélet alapján szabadkézzel való rajzolása, árnyékolással, különösen figyelve a helyes távlatra. A mult évi tananyag folytatásául síkétkitmények rajzolása és színezése.

Mértani rajzolás.

Geometriai testek és egyszerű műszaki tárgyak rajzolása alap-, homlok- és oldalrajzban, valamint metszetekben tömör minták után, méretekkel. A vetítéstan alapfogalmainak szemléltető magyarázata. Egyszerűbb építészeti és műszaki rajzoknak, földterületek térrajzainak felvétele és másolása, arányos méretek szerint.

Hetenkint 1 óra.

III. osztály.

Szabadkézi rajzolás

Az előbbi évfolyam anyagának folytatólagos gyakorlása fokozatos menetben. Gyakorlatok a fali táblán.

Előkészítés a népiskolai írás- és rajzitanításra; megfigyeltetés és gyakorlás a fali táblán. A népiskolai szépírási és rajzi anyagnak módszeres feldolgozása. Rajztermek berendezéséről, a szépírási- és rajzmin-tákról, valamint a vezérkönyvekről, az író és rajzoló anyagokról magyarázó utasítások.

Hetenkint 1 óra.

IV. osztály.

Szabadkézi rajzolás.

Mintaszertű domború étkitmények, edények és más alkalmas tárgyak rajzolása gipsz mintákról, árnyékolással; továbbá az emberi alaknak és élő állatoknak különböző mozdulatokbn való vázolása. Az elemi népiskola rajzitanítási tervének módszeres ismertetése.

Gyakorlás a fali táblán mint az előbbi osztályban.

Hetenkint 2 óra.

Tanár: Cséfay Flórián.

15. Szépírás.

I. osztály.

A magyar írás betűalakjai genetikus sorrendjükben és összekötéseikben, különös figyelemmel az Abc- és olvasókönyvekben használt írásalakokra négyvonalu sorvezető írkában felváltva ütényírással; arab és római számjegyek, nemkülönben a kis és nagy (Block) tömb betűknek ismertetése.

Német folyóírás. Írás krétával az iskolai fali táblán való gyakorlással.

Heti 1 órában.

II. osztály.

Az előbbi évfolyam anyagának ismételése, egyvonalu sorvezetővel, különös tekintettel a sorarányok betartására.

A (lapidar) könyomatu kis- és nagybetűknek ismertetése és gyakorlása négyvonalu sorvezetőben.

Heti 1 órában.

III. osztály.

Magyar- és német folyóírásban gyakorlás, a (lapidar) könyomatu kis- és nagybetűknek szabatos folyósítása és abban való gyakorlat. Írás krétával az iskolai fali táblán való gyakorlással egy vonalu sorvezetőn.

Hetenkint 1 óra.

IV. osztály.

Az előbbi évfolyamokban végzett írásnemek folytatólagos gyakorlásán felül a rondírás ismertetése és gyakorlása.

Az írástanítás módszertana. Tanár: Cséfy Flórián. Hetenkint 1 óra.

16. Közegészségtan.

IV. osztály.

Első rész.

Az ember életszükségletei: A levegő és alkotó részei. Hőmérsék, légnyomás. A víz. A víz chosniai, phisikai és bakterológiai sajátosságai. Keménység, szilárd alkatrészek; chlór-, salétromsav-, salétromossav-, ammoniás-sók mennyisége. Ammoniak, mész-, magnesia-, kénsavsók a vízben. Szerves anyagok. A víz tisztítása. Szűrő-készülékek. Viz-szükséglet és víz-szolgáltatás. Esővíz, kút, forrásvíz, vízvezeték. Miként lehet a rossz kútát megjavítani? A lakóház és a lakás. Talaj szennyeződés, talaj-javítás. Miként kell egy egészséges lakást építeni. Szellőző-készülékek. Árnycsék rendszerek. Csatornázás. Mezőöntözés. A lakás levegőjének szennyeződése. — Fűtési módok. Világítás. Gáz-ömlés. A lakás tisztítása. Közhelyiségek. Az iskola. Építés; berendezés. Iskola-betegségek. Kórházak. Árvaház. Crèche. Hajléktalanok menhelye. Elme-gyógyintézet. Temető. Táplálkozás. A tej. Tejhamisítás. Hús. Romlott hús. Beteg állat húsa. Hal. Tojás. Kolbász-félék. Trichina. Borsóka. Echinocous. Distoma. Gyöngyökör. Lépfene. Orbáncz, Száj- és körömfájás.

Liszt. Hamisítások. Kenyér. Anyarozs. Szédítő vadóc. Konkoly. Vaj. Hüvelyes vetemények. Gombák. Zöldséggel és gyümölcsccsel felcserélhető mérges növények. A bor. A pálinka. A sör. Káv. Thea. Alkohol-mérgezés. A ruha. A test tisztántartása. A munka és pihenés. Józan és egészséges élet.

Második rész.

A köz-egészség gondozása. A fertőző betegségek. Védekezés. Des-infektio. Köztisztaság. Betegségi alakok, azok felismerése. Állatoktól származó betegségek. Mi okozza a váltó-lázat. Védekezés. Veszettség. Lépfene. Takony-kór. A mentésről. Sérülés. Önkényes vérzés. Esmélet vesztés. Napuszurás. Megfagyás. Villámsujtás. Fulladás. Mérgezések. Zúzdódás. Csonttörés. Ficam. Verő- és visz-eres vérzés. Sebesültek ápolása. Vérköpés. Ájulás. Guta-ütés. Eskór.

Heti 1 óra. Tanár: Dr. Bahula József.

17. Testgyakorlat.

I. és II. osztály.

Rendgyakorlatokból: Sorakozás, igazodás, arc és oldalsor, nyitott és záró sorok képzése: fejlődés, kanyarodás, csiga- és kígyóvonulás. Szabadgyakorlatokból: kar-, láb- és törzsemelés, lökés forgatás, futás. Sztornázásból: a növendékek erejéhez és fejlettségéhez mért könnyebb gyakorlatok; magas- és távolugrás. A nyári hónapokban hetenkint egy kirándulás labdázással.

Heti 1 óra. Tanár: Báter János.

III. és IV. osztály.

Rendgyakorlatokból: az eddig tanultak ismételése, a gyakorlatok korrektebb kivitelére való tekintettel. Szabadgyakorlatokból: összetett gyakorlatok kézi szerekkel 6 és 8 ütemben, kitarító futás; továbbá magas és távolugrás, s a katonai rendgyakorlatok. Elméleti tanítás a tornatanításról. Gyakorlás a tornatanításban és vezénylésben. Játékok: futójátékok; labdajátékok: rugdoló, füles labdajátékok, labdacsata, labdaverseny. Heti 1 óra. Tanár: Báter János.

Kézimunka.

A) Papiros- és színes kartonmunkák.

III. osztály.

Négyzet-, téglalap- és háromszögalakú lapok hajtogatása, vágása, fűzése, ragasztása. Csákó, falitáska, csónak, tolltartó, pénztárca, csattogtató, tárcsa, doboz, könyvjelző, háló, lánc, szélmalom, utazótáska, ráma, lámpás; különféle változatos kivágott alakok felragasztása, karácsonyfadíszek; kerekalakú lapok hajtogatása, fűzése, ragasztása. Szabálytalan alakok. Vegyes munkák. Négy- és hatoldalú kosárka, szivaralakú kosárka. Köralakú tárgyak kivágása és felragasztása. Sátor, bódé, szán, íróasztal, keret fényképnek, újságtartó, névjegytartó, vagy bővízőkönyv, doboz fedővel, levelező-lap-tartó, könyvtábla.

IV. osztály.

Technikai menet: hajtogatás, fűzés, kivágás, szegélyezés, borítás, fólrasztás és kapcsolás. Szerkesztési menet; elemi mértani motívumok adott méretekkel, beosztás. Tanszerek (kartonból): órarend kalikó szelével, könyvfűzés, könyvkötés, különféle mértani idomok, törtek szemléltetésére, körlapok, készülékek az érzéki családás bemutatására, a világos területek látszólagos nagyobbodásának szemléltetése (irridiáció), szín- spektrum, fölfelé guruló kettős kúp, szögben látó.

B) Agyagmunkák.

III. osztály.

Golyó és golyóalakú tárgyak közül: golyó, gyöngysor, kisebb-nagyobb gyöngyök rhytmikus csoportosítása, sulyzó, csillag, kereszt, fűrész, lapda, borsó, barack és metszete, kajszín, burgonya, narancs, kenyér, zsemlye. Tojás és tojásalakú tárgyak közül: tojás és metszete, makk, cseresznye, körte, alma, szilva, hagyma, retek, citrom és metszete, mogyoró. Henger- és hengeralakú tárgyak közül: henger és metszete, ugoroka, gomba, babhüvely, tök, óriás-paprika, gyertya, hurka, kereszt, betűk, számok, ceruza, szivar, létra, lánc, kígyó, gyík, sétatálca, percc, sodrófa, zsák. Kúp és kúpalakú tárgyak közül: kúp és csonka kúp, sárga répa, fenyő-

toboz, füge, cukorsüveg, tekebáb, üveg, kávéscsésze, pohár, mozsár. Kocka-, oszlop- és gulaalakú tárgyak közül: kocka, oszlop, gúla, falazat, levélnyomó, obeliszk, emlékkövek, asztal, ház, templom. Átmeneti alakok közül: gyűszű, cseber, virágcserep, tál, tányér, főzőkanál, só- és paprikatartó, kalap, fősér, tintatartó, korsó, váza, vályu, madár-fészkek tojásokkal. Fantázia működése.

IV. osztály.

Természeti elemek négyzet lapokra kirakva; borostyánlevél, háromlevelű lóhere, ibolyalevél, vizirózsalevél, orgonabokorlevél, tölgylevél, fűzfalevél, rózsalevél, margarettavirág, gyöngyvirág- és hóviráglevél; cimer. Szabad természeti alakok közül (mint az iparművészet motívumainak elemei): sapka, kalap, félcipő, bakancs, kalapács, harapó- és csipőfogó, üllő, gyalu, korsó, vázák, dézsa, gamutartó, kanna, könyv: szőlő, árvacska, szekfű, rózsza, hóvirág, gyöngyvirág, gabonafej, kukoricacső ruhástul, domboru képek és térképek. Fantázia működése. A sikerültebb munkákat díszítettük, megszáradás után befestettük s bentünk szesz-lakkal.

C) Elméleti rész.

III. osztály.

A kézimunka-tanítás rövid története, elterjedése, célja és jelentősége.

IV. osztály.

A kézimunka tanítása a népiskolában. Tanmód. Berendezés kérdései: felszerelés, anyag, szerszámok. Módszeres utasítások. A gyakorlati fellépések alkalmával az egyes tárgyak készítésénél a következő fokozatokat tartottuk szem előtt: 1. Fölfogás a) hallás (esés, gurulás) által; b) érzékelés (melegség, suly) által; c) látás által; d) összehasonlítás által (önönmagán, más szögletes testekkel, kiterjedés, suly.) 2. Agyagmintaázás. 3. A tárgy megbeszélése. 4. A fantázia működése.

Heti óraszám: 1—1. Tanár: Glátt Adolf.

A pécsi püspöki tanítóképző intézet tanórendje az 1910—1911. tanévre.

Óra	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat
8-9	I. Történelem II. Gyak. isk. III. Vegytan IV. Hittan	Nevelés tan Mennyeiség tan Gazdaság tan Magyar	Földrajz Gazdaság tan Kápolnai (Gy. isk.) Német	Nevelés tan Hittan Természet tan Zene	Zene Gazdaság tan Vegytan Virág (Gyak. isk.) Földrajz	Történelem Német Természet tan Gazdaság tan
9-10	I. Gazdaság tan II. Magyar III. Módszertan IV. Természet tan	Történelem Zene Korodó (Gy. isk.) Hittan	Magyar Módszertan Gazdaság tan Szépirás	Hittan Mennyeiség tan Német Báner (Gy. isk.) Mennyeiség tan	Hittan Mennyeiség tan Gazdaság tan Természet rajz	Történelem Gyakorló iskola Természet tan Zene
10-11	I. Nevelés tan II. Természet rajz III. Mennyeiség tan IV. Jakab (Gyak. isk.)	Földrajz Magyar Hittan Zene	Földrajz Magyar Hittan Rajz	Történelem Zene Szlójd Történelem	Földrajz Hittan Magyar Magyar	Természet rajz Gazdaság tan Mennyeiség tan Zene
11-12	I. Mennyeiség tan II. Német III. Magyar IV. Alkotmány tan	Nevelés tan Hittan Zene	Zene Történelem Német	Zene Szépirás Nevelés történet	Nevelés tan Földrajz Zene	Mennyeiség tan Szlójd Alkotmány tan
12-1	I. Természet rajz II. Földrajz III. Zene IV. Szépirás	Zene Rajz	Szépirás Zene	— Rajz Zene	— Történelem Nevelés történet	— Rajz Zene
3-4	I. Torna II. Gyakorló iskola IV. Torna	— Egészség tan	Gazdasági gyakorlatok	— — —	Közös ének	— — —
4-5	III-IV. Torna	IV. Közös bírálat	Gazdasági gyakorlatok	— — —	— — —	— — —

IV.

Gyakorló iskola.

a) Tanítójelöltek gyakorlati kiképzése.

A gyakorlati kiképzés csekély kivétellel úgy történt, mint a mult évben

A II. éves növendékek az iskolai év második felétől heti egy órában látogatták a gyakorló iskolát, a gyermekek lélektani megfigyelése céljából az igazgató utmutatása mellett.

A III. éves növendékek hetenkint 2 órát töltöttek a gyakorló iskolában, hallgatták a gyakorlóiskolai tanító tanítását és észlelték a gyermekekkel való bánásmódját; megfigyeléseikről naplót vezettek, melyet a gyak. isk. tanító, ki a módszertan tanára, ellenőrzött. Az iskolai év második felében minden növendék egy-egy félórás tanítást végzett.

A IV. éves tanítójelöltek október hó 1-től hetenkint 13 félórán tanítottak és miután minden tárgyból egy-egy félórás tanítást végeztek, minden növendék egy kitűzött napon, egész napon át tanított. Ujítás gyanánt a gyakorlati kiképzés felkészítése szempontjából behozott azt a szokást, hogy egész éven át felváltva egy-egy negyedéves növendék egy egész napot a gyakorlóiskolában töltött, hogy egyrészt a tanítást megfigyelje, másrészt a gyermekek dolgozatainak átnézésében a gyak. isk. tanítónak segédkezzék. Ujításunk oly áldásos hatással volt a növendékek tanítási és fegyelmezési ügyességeinek fejlesztésére, hogy azt egész őszinteséggel ajánljuk testvérintézeink szives figyelmébe.

Minden tanítás előkészítésében, meghallgatásában és megbíralásában résztvesznek: az igazgató, a szaktanár és a gyakorlóisk. tanító, aki egyszervmind a módszertan tanára.

A fellépő, aki 2 héttel fellépése előtt kapja meg a tanítási anyagát a gyakorlóisk. tanítótól a szükséges utbaigazítások kíséretében, a szaktanár esetleges felvilágosításainak kikérése után, kidolgozza anyagát és beadja dolgozatát a gyak. isk. tanítónak. Az reá vezetvén a be-

adás dátumát, kiadja a dolgozatot a sorban következő bírálónak és az ellenbírálónak, akik az igazgató által összeállított következő módszer szerint kötelesek a bírálatot, illetve ellenbírálatot megtartani:

Bírálati szempontok:

1. A *tervezet* helyesen van-e összeállítva? Nem hiányzik-e belőle valami? Az egymásutánság szempontjából nem kifogásolható-e? A dolgozat egész folyamán szemmel tartotta-e fellépő a tervezetet?

2. A dolgozat *tárgyi* hibái, tévedései.

3. *Módszertani* szempont:

A módszertan szabályait, a dolgozat tárgyához képest, pontosan betartotta-e? Pl. Az olvasmánykezelésnél így és így kell eljárni, szabályszerűleg járt-e el a fellépő, melyek a hibái? A dolgozatban van-e logika? Nem hézagos, felületes-e? Nincsenek-e ugrások a kifejtés folyamán? Hol? Miben?

4. Helyes *tanalakat* használ-e dolgozatának tárgyához képest? Lehetőleg az összetevő és önkifejtő tanalak alkalmazandó. Nem beszél-e egyfolytában nagyon sokáig, amikor pozitív ismereteket közöl? A begyakorlásra fordít-e elég időt és gondot és helyesen, a módszertan szabályai szerint végzi-e azt?

5. Milyenek a *kérdései*? A *feleletekkel*, melyek várhatók, el tud-e bánni a didaktika szabályai szerint?

6. A *nyelvi* szempont.

Le tud-e ereszkedni nyelvezetében a gyermekek felfogásához? Vagy tán nagyon is póriás, pongyola? A helytelen kifejezések, szavak és mondatok megjelölendők.

7. A *dolgozat külső kiállítás*a:

Nem piszkos és rendetlen-e az írás? A helyesírási és iratpontozási hibák vörös vagy kék írónnal aláhuzandók.

A felülbírlást a módszertan tanára végzi, akinek utasításaihoz fellépő feltétlenül ragaszkodni tartozik.

A fellépésen jelen van a módszertan tanára, a szaktanár és esetleg az igazgató, akik észrevételeiket feljegyzik a bírálati naplóba. A szaktanár a fellépést követő legközelebbi óráján bírálatot tart a növendékek bevonásával: főleg tárgyi hibák jönnek szóba. E bírálaton kívül a IV. évesek számára hetenkint, a III. évesek számára esetről-esetre közös bírálati óra tartatik, amelyen az igazgató elnököl, a gyakorló iskolai tanító pedig, aki egyszersmind a módszertan tanára is, mint főbíró az előadó szerepel. Elnök felolvassa a szaktanárok bírálatait, a gyakorló iskolai tanító elmondja megjegyzéseit és ezek kapcsán igazgató utmu-

tatásokat ad a jövőre; leginkább a fegyelmezési, modorbéli és módszertani hibák kerülnek szóba.

A növendékek fellépési bírálatainak megkönnyítésére igazgató az alábbi bírálati táblázatot állította össze, mely *Wessely és Horváth* nyomdájában beszerezhető:

A fellépő neve : ..... Tanít : ..... hó ..... nap

Tantárgy :	Anyag :	Osztály :
<p><i>1. A tanítás külső kellékei :</i> Milyen a külső magatartása? Milyen az előadása? Van-e gondja a fegyelemre?</p>		
<p><i>2. A tanítás belső kellékei ;</i> Önkifejtő, szemléletes-e előadása. leköti-e a gyermekek figyelmét? Megnyilvánul-e tanításában a valóságos és hazafias szellem? Kihat-e tanítása a gyakorlati életre? Milyenek kérdései? Hogyan bánik el a gyermekek feleleteivel? Betartotta-e pontosan a dolgozatban feljegyzett tervezetet? Az összefoglalást és a tanulásá levonását hogyan végezte? Milyen volt nyelvezete? Milyen volt készsége?</p>		
<p><i>3. Általános megjegyzések :</i></p>		
<p><i>4. Tanításának eredménye :</i></p>		

Tanítások.

A III. évesek 26-szor tanítottak a gyakorlóiskolában; minden növendék egyszer.

Az egyes osztályokban következőleg oszlottak meg a tanítások:

l. osztályban volt 7 tanítás	
l—II. " " 6 "	
II. " " 7 "	
III. " " 6 "	
<u>Összesen: 26 tanítás.</u>	

Ebből az egyes tárgyra esett:

Írás-olvasás (I. oszt.)	7 félóra
Lakóhelyi ismeretek (I—II. oszt.)	6 "
Olvasmánytárgyalás	13 "
<u>Összesen 26 félóra</u>	

A IV. évesek 255 félórás tanítást tartottak a gyakorlóiskolában, melyből egy-egy növendékre 7—8 tanítás esett.

A tanítások osztályonként való megoszlása:

l. osztályban volt 5 tanítás	
II. " " 5 "	
l—II. " " 57 "	
III. " " 31 "	
IV. " " 41 "	
V—VI. " " 40 "	
III—VI. " " 54 "	
II—VI. " " 4 "	
l—VI. " " 18 "	
<u>Összesen: 255 tanítás.</u>	

Az egyes tárgyra jutott:

Hittan . . . . . (I—VI. oszt.)	34 félóra
Lakóhelyi ismeretek . . . (I—II. oszt.)	4 "
Írás-olvasás . . . . . (I. oszt.)	4 "
Szépíráás . . . . . (II—VI. oszt.)	4 "
Olvasmánytárgyalás. . . . (II—VI. oszt.)	12 "
<u>Átvitel 58 félóra.</u>	

Áthozat 58 félóra

Nyelvtan . . . . . (II—VI. oszt.)	19 félóra
Számolás és mértan . . . (I—VI. oszt.)	29 "
Földrajz . . . . . (III—VI. oszt.)	32 "
Történelem, polg. jogok és köt. . . . . (V—VI. oszt.)	21 "
Természetrajz és term.-tan (V—VI. oszt.)	5 "
Ének . . . . . (I—VI. oszt.)	28 "
Rajz . . . . . (I—VI. oszt.)	27 "
Kézimunka, ... (I—VI. oszt.)	18 "
Játék torna . . . . . (I—VI. oszt.)	18 "

Összesen: 255 félóra.

A tanítási dolgozatok bírálatainak száma: 474.

A IV. éves tanítójelöltek egész napi tanításai:

Bódisz Géza	tanított március	6-án
Crha István	" "	7-én
Csonka Ferenc	" "	8-án
Csutor Ipoly	" "	9-én
Eckhardt Lajos	" "	10-én
Fucsek János	" "	13-án
Grünwald Vilmos	" "	14-én
Gurszky Ernő	" "	16-án
Gutpelet József	" "	17-én
Hitzhaus Péter	" "	18-án
Hyross Alajos	" "	20-án
Jáhn György	" "	21-én
Jelinek Pál	" "	22-én
Kántor István	" "	23-án
Keller János	" "	24-én
Kindler József	" "	27-én
Kovács József	" "	28-án
Kováts László	" "	29-én
Kozári György	" "	30-án
Major Gyula	" "	31-én
Nánásy Aladár	" április	1-én
Németh Jenő	" "	3-án
Németh Vince	" "	4-én
Nübel János	" "	5-én
Oberritter Aladár	" "	6-án
Póhli Ferenc	" "	7-én

Prettl József	tanított	április	19-én
Rendler Antal	„	„	20-án
Stanitz Ferenc	„	„	22-én
Szinder Jenő	„	„	24-én
Szlavik Emil	„	„	26-án
Vitkovics Kálmán	„	„	27-én
Wagner József	„	„	28-án
Schnell János	„	„	29-én
Magyar György	május	„	18-án

b) Végzett tananyag a gyakorlóiskolában.

Intézetünk gyakorlóiskolája a jelen tanévben 6 osztályú osztatlan elemi iskolává fejlődött. A tananyagot a nmélt. püspöki kar által kiadott tanterv szellemében s terjedelmében dolgoztuk föl.

1. Hit- és erkölcsstan.

I. és II. osztály (I. csoport.) Heti 2 félóraban.

Tankönyv: „Elemi katekizmus a biblia elemeivel.“ (Szt. István-társ.) A hitről, parancsolatokról és szentségekről — I. oszt. imák; legfőbb tudnivalók Istenről, Jézus Krisztusról (bibliai alapon), templom, feszület ismertetése.

III., IV., V. és VI. osztály. (II. csoport.) Heti 4 félóraban.

Tankönyvek: Kis katekizmus az elemi népiskolák III—IV. oszt. részére (Szt. István-társ.) Kath. Szertartástan. Dr. Demkovich A.-tól. (Sz. István-társ.)

A hit és a „hísekegy“ taglalása. Isten tiz és az egyház főbb parancsolatai. A kegyelemről, szentségekről általában és különösen a kezesítésről, a penitenciatartás szentségének 5 részéről és a bucsuról. Bibliából: az ó-szövetségi történetek. Az új-szövetségi történetekből Jézus életének, csodáinak, szenvedésének, halálának, föltámadásának kiváló részei, példabeszédei, tanítványai, a Szentlélek eljövetele. Szent helyek, szerek, szertartások és sz. idők.

2. Lakóhelyi ismeretek.

I. és II. osztály. Heti 2 félóraban.

Bizalom fölkelte, ismerkedés, iskolarend, fegyelmi szoktatás. A gyermek viselkedése az iskolában, az utcán, otthon és a templomban. Az iskola s szülői ház. A házi állatok. A kert s növényei. Az állatvédelem; hűség, álnokság, mértékletesség stb. megfelelő elbeszélések alapján. A község lakói foglalkozás szerint. Udvariasság, az öregek tisztelete. Mezők, erdők, rétek állatai növényei szűkebben. Ég, világ, idő, napok, hetek, hónapok. Isten. A munka. Isten iránti hála. Megfelelő mesék. Az egyes évszakok és főbb ünnepek alkalom szerint.

3. Olvasás.

I. osztály. Heti 4 félóraban.

Tankönyv: Öveges K., Magyar Abc. Írás-olvasás a fonomimika szerint. Hangoztatási s írási előgyakorlatok. Kis és nagybetűk ismeretése, a gépies olvasás gyakorlása, kisebb versek hallás utáni betanítása.

II. osztály. Heti 3 félóraban.

Tankönyv: Mócsy-Petrovác- Dr. Walter-féle második olvasókönyv. A készséggel és értelemmel való olvasás gyakorlása. Az olvasmányok a beszéd- és értelemgyakorlatok sorrendjét követik, hogy azt támogassák.

III. osztály. Heti 3 félóraban.

Tankönyv: Mócsy-Petrovác- Dr. Walter-féle negyedik olvasókönyv. Az értelmes és hangsúlyos olvasás gyakorlása. Az olvasmányok a valláserkölcsei képzés mellett a reál-oktatást támogatják. Költemények emlékezése.

IV. osztály. Heti 3 félóraban.

Tankönyv: Mócsy-Petrovác- Dr. Walter-féle negyedik olvasókönyv. Az értelmes olvasás gyakorlása és a szépoívasásra való szoktatás. Az olvasmányok valláserkölcsei képzés mellett a földrajzi anyag körül csoportosulnak. Költemények emlékezése.

V—VI. osztály. Heti 1 félóraban.

Tankönyv: Koródy Miklós-féle Olvasókönyv. Az értelmes és kifejezéssel való olvasás gyakorlása. Az olvasmányok tárgyát gazdaságtani s egészségügyi közlemények földolgozása után még valláserkölcsei és hazafias irányú olvasmányok is kísérték. Költemények emléztetése.

4. Nyelvyakorlatok.

II. osztály. Heti 1 félóraban.

Tankönyv: Ember K. Magyar nyelvtan II. oszt. számára. A beszéd s mondat (nyelvtani értelmezés nélkül). A szó. A hang. A betű. A magán- és mássalhangzók. Hosszu- és rövid magánhangzók. Egy- és kétjegyű mássalhangzók. A főnév, névelő, személynévmások, ige, melléknév. A mondat egyes és többes száma. A pont, vonás, kérdő- és felkiáltó-jel.

III. osztály. Heti 3 félóraban.

Tankönyv: Ember Károly, Magyar nyelvtan III. oszt. számára. A szótan. Az egyszerű fő és bővített mondat. Jelzői-, tárgy- és határozói bővítések. A tankönyv összes fogalmazási feladványai feldolgoztattak.

IV. osztály. Heti 3 félóraban.

Tankönyv: Ember Károly, Magyar nyelvtan IV. osztálya számára. A bővített mondat. Tő- és képzett szók; ragozott szók. Határozók. Teljes igeragozás. Az összetett mondat s fajai. A tankönyv fogalmazási feladványai mind feldolgoztattak.

V—VI. osztály. Heti 2 félóraban.

Tankönyv: Ember Károly, Magyar nyelvtan V—VI. oszt. számára. A IV. osztály nyelvtani anyagának ismétlése és kibővítése. A közélet. Fogalmazványok közül: az elbeszélés, leírás, elmélkedő fogalmazványok, levélnemek, folyamodvány. A polgári ügyiratok közül: nyugtatvány, számla, utalvány, szállítólevél, vevény, távirat, kötelezvény, váltó, bizonyítvány, hirdetés, szerződés, leltár, végrendelet.

5. Számlolás és mérés tan.

I. osztály. Heti 2 félóraban, A számok 1—20-ig minden oldalulag tárgyalva, közben a pénz és mértékek ismertetése.

II. osztály. Heti 2 félóraban. A számok 1—100-ig a pénz és értékek ismertetésével. A négy alapművelet fejben. Szorzótáblák. Római számok. Számtalányok.

III. osztály. Heti 3 félóraban. Tankönyv: Bertalan V. Számlolási gyakorlókönyv, III. oszt. számára. A számok 1000-ig. A négy alapművelet fejben és jegyekkel. Pénz- és mértékismertetés. Többnevű számok szétbontása és összevonása. A négy alapművelet többnevű számokkal. Római számok ismertetése.

IV. osztály. Heti 3 félóraban. Tankönyv: Bertalan V. Számlolási gyakorlókönyv, IV. oszt. számára. A számok millióig. Teljes mértékismertetés. A többnevű számokkal a négy alapművelet. Közönséges és tízedestörtek összeadása, kivonása, szorzása és osztása minden esetben Részek kiszámítása. Háztartási és gazdasági példák fejbeni megfejtése.

V—VI. osztály. Heti 2 félóraban. Tankönyv: Bertalan V. Számlolási gyakorlókönyv, V. VI. oszt. számára. A számköz kibővítése a végtelenig. A négy alapművelet közönséges és tízedestörtekkel, minden esetben. Hármasszabályi példák, egyszerű- és összetett hármasszabály. Kamatszám-

molás. Mértanból: síkidomok területe és kerítése. A kocka, hasáb felülete és köbtartalma.

6. Földrajz.

III. osztály. Heti 2 félóraban. Tankönyv: Györffy J. Baranyavármegye földrajza. A földrajzi előismeretek részletesen. Baranyavármegye tüzetes ismertetése. A magyar haza s Budapest röviden.

IV. osztály. Heti 2 félóraban. Tankönyv: Györffy J.: Földrajz. Magyarország részletes ismertetése. Az osztrák tartományok. Európa országai. A többi földrész általános ismertetése.

V—VI. osztály. Heti 1 félóraban. Tankönyv: Ember K. Olvasó- és Tankönyv. A IV. osztály anyagának ismétlése után Európa és a többi földrész tüzetes ismertetése. A Föld s forgása, az egyenlítő, a két fél-gömb, a földövek. A Hold s változatai. A Nap. A bolygók és üstökösök. A világ.

7. Történelem.

V—VI. osztály. Heti 1 félóraban. Tankönyv: Ember K., Olvasó- és Tankönyv. Hazánk őslakói. A honfoglalás. Árpád. Sz. István. A keresztény Magyarország küzdelme a pogánysággal. Sz. László. Könyves Kálmán. A görög befolyás. A tatárok pusztítása. Az Anjou-ház és Hunyadiak kora. Hazánk küzdelme a törökökkel. A mohácsi vész. Vallási küzdelmek. Nemzeti küzdelmek. Mária Terézia. A nemzeti szellem ébredése. A szabadságharc. A kiegyezés. A mai Magyarország megalakulása. Napjaink.

8. Polgári jogok és kötelességek.

V—VI. osztály. Heti 1 félóraban. Tankönyv: Ember K., Olvasó- és Tankönyv. A család. A községi és megyei önkormányzat. A magyar állam és nemzet. A király. A magyar felelős miniszterium. Az országgyűlés és működése. Az igazságszolgáltatás. A magyar állampolgár fontosabb jogai és kötelességei.

9. Ismeretek a természet köréből.

a) Természettan.

V—VI. osztály. Heti 1 félóraban. Tankönyv: Ember K., Olvasó- és Tankönyv. A természet tárgyai. Az állatokról. Az emlős állatok. A madarak. A hüllők és kétéltűek. A halak. A gerinctelen állatok. A növények. Az ásványok.

b) Temészettan.

V—VI. osztály. Heti 1 félóraban. Tankönyv: Ember K., Olvasó- és Tankönyv. Mit tapasztalunk a természetben levő tárgyakban? A munka; a legegyszerűbb gépek. A vízvezeték, szökőkút. Miért uszik a fa a vizen? A levegő és tulajdonságai. A légsúlymérő. Tűzifecskendő. A hang, a visszhang. A melegségről. A hőmérő. A gőzgép. A légköri tü-nemények. A gázokról. A világosságról. A delejti. A villamoserő, villám-hárító. A villamos erő felhasználása.

10. Szépirás és helyesírás.

II—VI. osztály. Közösen heti 1 félóraban. Írás ütenyezés után. A folyóírást a csendes foglalkozási órákon másolással gyakorolják. — A III—VI. oszt. a Vaday J. „Magyar helyesírási gyakorlatok“-ból 133 gyakorlatot másoltak, illetve alakítottak át.

11. Rajzolás.

I—II. osztály. Heti 1 félóraban. Kézgyesítő gyakorlatok. Egy-szerű tárgyak lerajzoltatása szemlélet alapján, egy oldalról, magyarázat mellett. Csendes foglalkozási órákon a tanulók ösztönszerű és emlé-kezet utáni rajzokat készítettek, vagy a táblára előrajzolt mintákat másolták.

III—VI. osztály. Heti 1 félóraban. Kézgyesítő gyakorlatok mellett szemlélet és emlékezet után való rajzolás, ecsetgyakorlatok, tervezet-sek, természeti elemek rajzolása, ösztönszerű rajzolás.

12. Ének.

I—II. osztály. Heti 2 félóraban. Világi és egyházi énekek betani-tása hallás után. Hangtallálás s a helyes hangképzés fejlesztése.

III—VI. osztály. Hanggyakorlatok. Zenei hangérzék kipuhatolása. A kis- és nagy hangtávolság az ujjakon szemléltetve, a hanglépcső (C hanglétra.) Hangközök gyakorlása. A hangok időmértéke. Az egész-, fél-, negyed-, nyolcad- s tizenhatod hangjegy; ezeknek megfelelő szün-jel. A „g“ kulcs. Az ütem. A hangok különböző erőfokai. Hangjegyírás, hangjegyolvasás; dalok s egyházi énekek betanítása.

13. Német olvasás.

II—VI. osztály. Tankönyv: Schultz, Német „Abc“ és Lesebuch. A folyékony olvasás gyakorlása. Fordítás németből magyarra.

Napok	Hétő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Pének	Szombat	
07a oszt.							
I.	I. féléra	II. féléra	I. féléra	II. féléra	I. féléra	II. féléra	
II.	<i>Szántan</i> számítás	számítási feladat	Írasi feladat	<i>Szántan</i> számítás	<i>Szántan</i> számol.	számítás	
III.	Figyel. <i>Szántan</i>	számítási gyák.	számítási gyák.	<i>Szántan</i> számol.	<i>Hittan</i> figyel.	szabad-rajz	
IV.	számítási gyák.	széprítés	széprítés	<i>Szántan</i> számol.	figyel.	<i>Rajz</i> rajzolás	
V.	számítási gyák.	fogalmazás	<i>Nyelvtan</i> nyelvgy.	fogalmazás	<i>Hittan</i>		
V.I.	számítási gyák.	<i>Szántan</i> számol.	széprítés	<i>Történ.</i> fogalmazás	figyel.		
8-9							
I.		széprítés		rajzol.	széprítés	számítási gyák.	
II.		nyelvgyakorlat		<i>Ének</i>	nyelvgyakorlat	<i>Szántan</i>	
III.	<i>Hittan</i>	<i>Szántan</i> számol.	<i>Hittan</i>	hagfegy írás	<i>Nyelvtan</i> nyelvgy.	fogalmazás	
IV.		figyeim.		<i>Ének</i>	nyelvgyakorlat	<i>Szántan</i>	
V.		<i>Szántan</i>		írás	nyelvgyakorlat	<i>Nyelvtan</i> nyelvgy.	
V.I.		számítási gyák.			előkészül. <i>Nyelvtan</i>	nyelvgyakorlat	
9-10							
I.		széprítés		széprítés			
II.		nyelvgyakorlat		helyesírás			
III.	<i>Hittan</i>	<i>Szántan</i> számol.	<i>Hittan</i>	helyesírás			
IV.		figyeim.		előkészül. <i>Nyelvtan</i>			
V.		<i>Szántan</i>					
V.I.		számítási gyák.					
10-11							
I.		<i>Lakóhelyi</i> rajzol.	<i>Írás-olv.</i> betűíról.	előkészül.	számolás	<i>Szántan</i> széprítés	
II.		ismeretek	széprítés	<i>Szajd</i>	helyesírás	széprítés	
III.	<i>Földrajz</i> előkész.	<i>Német</i> nyelvgyakorlat	<i>Nyelvtan</i> nyelvgyakorlat	csendben dolgozik	<i>Szántan</i> figyel.	<i>Szántan</i> számítás	
IV.	helyesírás <i>Földrajz</i>	<i>Írás és olvasás</i> térképrajzolás	terképrajzolás	figyel.		előkészül. <i>Szántan</i>	
V.	fogalmazás						
V.I.							
11-12							
III.	nyelvgyakorlat	terképrajzolás	<i>Földrajz</i> emléz.	<i>Könyvkiosztás</i>		<i>Szajd</i> (III. évesek r.)	
IV.	<i>Olvasás</i> cs. olv.	előkészül. <i>Földrajz</i>	figyel.				
V.	előkészül. <i>Földrajz</i>	<i>Term. is.</i> figyel.	<i>Szántan</i>				
V.I.			betűírás v. tördés				
2-3							
I.	írasi feladat		betűírás v. tördés		<i>Írás-olv.</i> figyel.		
II.	másol <i>Olvasás</i>		másolás		másol. <i>Olvasás</i>		
III.	fogalmazás		helyesírás		másolás		
IV.	<i>Nyelvtan</i> másol		helyesír.		másolás		
V.	nyelvgyakorlat		figyel. <i>Olvasás</i>		másolás		
V.I.			figyel. <i>Olvasás</i>		<i>Lakóhelyi</i> rajzol.		
3-4							
I.	<i>Írások</i> rajzol.	<i>Szinet</i>	<i>Szinet</i>		rajzol.	<i>Szinet</i>	
II.	<i>Német</i> rajzol.				rajzol.		
III.	<i>Olvasás</i>				előkészül. <i>Olvasás</i>		
IV.	<i>Írás</i> nyelvgy.				széprítés		
V.	kézfgy.				figyel.		
V.I.					helyesír.		
4-5							
I-V.	<i>Játék torna</i>	(A dútt betűs tárgyakkal a tanító közvelemeni foglatkozik.)					

14. Játék—torna.

I—VI. osztály. Heti 2 félóraban. (A téli időszakban szünetelt.) Játekok, rendgyakorlatok; fej-, kar-, törzs- és lábgyakorlatok. Ütenyjárás, rövid futások. Szergyakorlatok és összetettebb társasjátékok.

15. Kézimunka (slöjd.)

I—VI. osztály. Heti 2 félóraban. Papiroshajtogatás, különféle tárgyak papirból. Agygmunka: előkészítő gyakorlatok, szemlélet és emlékezet alapján különféle tárgyak mintázása.

Óra	Nak-pok	Hétfő		Kedd		Szerda		Csütörtök		Péntek		Szombat	
		I. félóra	II. félóra	I. félóra	II. félóra	I. félóra	II. félóra	I. félóra	II. félóra	I. félóra	II. félóra	I. félóra	II. félóra
8-9	I. számolási gyák. II. számolási gyák. III. számolási gyák. IV. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.	számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák. számolási gyák.
9-10	I. Hittan II. III. IV.	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan	Hittan
10-11	I. Olvasás II. Olvasás III. Olvasás IV. Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás	Olvasás
11-12	I. Ének II. Ének III. Ének IV. Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének	Ének
2-3	I. Irás II. Irás III. Irás IV. Irás	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat	Írasi feladat
3-4	I. Nyelvtan II. Nyelvtan III. Nyelvtan IV. Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan	Nyelvtan
4-5	I. Rajzolás II. Rajzolás III. Rajzolás IV. Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás	Rajzolás

Az osztatlan hat osztályú gyakorló-iskola óraterve.

Tantárgyak	Osztályok						Heti félóra
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Hit és erkölcstan	2			4			6
Írás, olvasás	4	3	3	2	2		14
Nyelvtan, fogalmazás	—	1	3	3	2		9
Földrajz	—	—	2	3	1		6
Történelem, polg. jogok és kötelességek	—	—	—	—	1		1
Lakóhelyi ismeretek	2		—	—	—		2
Számolás, mérés	2	2	3	3	2		12
Természet ismeret.	—	—	—	—	1		1
Ének	1			1			2
Játék-torna	2			2			4
Rajzolás	1			1			2
Kézimunka	1			1			2
A közvetlen heti félórás tanítások száma	15	15	20	20	18	—	61

Képesítői írásbeli tételek.

I. A nevelés- és tanítástan köréből.

1. Jellem- és jellem képzés.
  2. Magyarosítás az iskolai nevelés és oktatás által.
  3. A tanító a társadalomban.
- A 3. tételt jelölte az egyházm. főtanfelügyelő.

II. A mértanból

1. Milyen nehéz 1'9 dm. átmérőjű 65 cm. oldalmagasságu süveg cukor, ha a cukor fajsulya 1'40?
2. 2 m. átmérőjű kút ásásakor kiástak 15'7 m³ földet; milyen mély a kut.
3. Mily nehéz a 8 cm. élő oktaéder alaku magnesit kristály, ha fajsulya 5.
4. Egy tetraéder felülete 3'897 dm²? mily nagy egyik oldaléle? és köbtartalma?
5. Egy üres golyó belső felszine 600 m.² külső felszine 900 cm. mily vastag a fala?
6. Valamely csonkagula alap és tétőlapja szabályos nyolcszög? az alaphoz tartozó kör sugara $r=3.6$ dm. a fedőlaphoz tartozó kör sugara 2'8 dm. a csonka gula oldalmagassága 5'2 dm. mekkora a csonka gula köbtartalma és felülete?
7. Egy kocka oldaléle 8 dm. hosszú; hány dm.-rel kell meghosszabítani, hogy felülete 966. dm.-rel nagyobbodjék.
8. Egy részből készült üresgömbnek a vízben usznia kell, de úgy hogy a vízből ki ne lássék: mily vastag a fala ha átmérője 60. m. fajsulya 8'8. Az 1., 5., 6. és 7. tételt jelelte az egyhm. főtanfelügyelő.

III. A németből.

1. Des Wassers Rundreise.
  2. Der Einsiedler
  3. Die Bildung des Menschen muss in der ersten Jugend beginnen.
- A 3. tételt jelölte az egyházm. főtanfelügyelő.

IV. A szépirásból.

1. Irassanak le az összes magyar és német betűk folyó- és lapidár írással.
  2. Irassanak városnevek folyó és lapidár írással.
  3. Irassanak német város nevek német folyóírással.
- A 2. tételt jelölte az egyhm. főtanfelügyelő.

V.

Vizsgálatok.

IV. évesek Osztályvizsgálatai.

Május hó 26-án d. e. 8—12. Alkotmánytan, magyar, gazdaságtan, természettan. Délután 3 ó. neveléstan és torna.

Május hó 27-én d. e. 8—12. Hittan, mennyiségtan, egészségstan. D. u. 3—5. Német és zene. D. u. 5 óraker osztályozó tanácskozmány.

Képesítő vizsgálatok.

Május hó 30-án d. u. 2—6. Kántori írásbeli.

Május 31-én d. e. 8—12. Kántori szóbeli.

Junius hó 1-én d. e. 8—12. Írásbeli a neveléstanból d. u. 2—6. Írásbeli a németből.

Junius 2-án d. e. 8—12. Írásbeli a mértanból, d. u. 2—6. Írásbeli a rajz- és szépirásból.

Junius 7-én d. u. 4^{1/2} óraker a vizsgáló bizottság elértekezlete.

Junius 9-én d. e. 8—11 d. u. 1—4. } Gyakorlati tanítások.

Junius 10-én d. e. 8—11.

d. u. 3 óraker szent gyónás.

Junius 11-én d. e. 1^{1/2}8 óraker szent áldozás.

Junius 12., 13., 14., 16. és 17-én szóbeli képesítő.

Junius 19-én d. e. 8—12. Osztályképesítő az egyetemes földrajzból és történelemből. II. oszt. d. u. 3—6 osztályképesítő a természetrajz- és vegytanból III. oszt.

Osztályvizsgálatok.

8—12 Junius hó 20-án d. e. 8. óraker Gyakorlóiskolai vizsga; d. e. magántanulók írásbeli vizsgálata.

Junius 21-én I. évesek osztályvizsgálata.

Junius 22-én II. évesek osztályvizsgálata.

Junius 23-án III. évesek osztályvizsgálata.

D. u. 3 óraker évváró tanári tanácskozmány.

V. A rajzból.

Árnyékolással lerajzolandók:

1. Renaissance váza gyümölcsökkel.
2. Rosetta nyolc osztásnál.
3. Szőlőlevél fürttel.
- A 3. tételt jelölte az egyházm. főtanfelügyelő.

VI. A Gyakorlati tanítások tételei.

1. Hittanból:

1. A reggeli imádságról. (Ó Isten neked ébredtek . . .) (I—II. oszt.)
2. Jézus a háborgó tengeren (Biblia.) (I—II. oszt.)
3. A szentségekről általában (III. oszt.)
4. A tékozló fiú, (feltüntetve a bűnbánat szentségének öt részét benne) (IV—VI. oszt.)

2. Lakóhelyi ismeretekből:

5. A község lakói, foglalkozás szerint. (I—II. oszt.)
6. A fecske és gólya. (I—II. oszt.)
7. Az almafa. (I—II. oszt.)
8. Az ég és a világ. (I—II. oszt.)

3. Írás-olvasásból:

9. Az „ó“ hang fonomimikai ismertetése. (I. oszt.)
10. A. „S. Sz. L. Ly“ betűk rendszeres ismertetése. (I. oszt.)

4. Olvasmánytárgyalásból:

11. „A jó gyermek a templomban“ (44. olv.) c. olv. tárgyalása, (II. oszt.)
12. „Nyáron“ (129. olv. tárgyalása.) (II. oszt.)
13. „Az ország“ (79. olv.) c. olv. tárgyi kezelése. (III. oszt.)
14. „A szarvas és az őz“ (132. olv.) c. olv. tárgyalása. (III. oszt.)
15. „Távolból“ (63. olv.) c. költemény tárgyi kezelése (IV. oszt.)
16. „Magyar zászló“ (204.) c. költemény tárgyi kezelése (V—VI. oszt.)

5. Nyelvtani magyarázatokból:

17. A mondat egyes és többes száma. (II. oszt.)
18. Hogyan szerkesztjük a mondatot? (III. oszt.)

19. Az összetett mondat s fajai (IV. oszt.)
20. A végrendelet ismertetése (V—VI. oszt.)

6. Számolásból:

21. Gyorsszámolás 1—20 körében. (I. oszt.)
22. 1—100 körében a fejbéli osztás gyakorlása. (II. oszt.)
23. Az osztás kétjegyű osztóval (III. oszt.)
24. Különböző nevezőjű törtek kivonása (IV. oszt.)
25. Gyakorlati példák kiszámítása fejből (IV. oszt.)
26. Összetett hármasszabály egységrehozatallal. (V—VI. oszt.)

7. Földrajzból:

27. Baranyavármegye fölszine. (III. oszt.)
28. Pozsonyvármegye ismertetése. (IV. oszt.)
29. Ázsia általános leírása. (V—VI. oszt.)

8. Történelemből.

30. Mária Terézia uralkodása (V—VI. oszt.)
31. A nemzeti szellem ébredése. (V—VI. oszt.)

9. Polg. jogok és kötelességekből.

32. A magyar felelős miniszterium (V—VI. oszt.)
33. Az országgyűlés működése. (V—VI. oszt.)

10. Természettanból.

34. A szarvasmarha és csülkösök (V—VI. oszt.)
35. A fémek. (V—VI. oszt.)

11. Természetanból.

36. A légköri tűnemények (V—VI. oszt.)
37. A villamos erő felhasználása. (V—VI. oszt.)

12. Énekből:

38. „Most nyílik a szelid rózsa bimbója“ kezd. dal. hallás után (I—VI. osztály.)
39. Méret összevonas az üteny első és második felén váltogatva (hangjegyen ism.) (III—VI. oszt.)

13. Rajzból:

40. A virágcserep lerajzolása természet után (III—VI. oszt.)

A képesítő vizsgálatok eredménye.

A f. évi június hóban megtartott képesítő vizsgálatra, amelyen nagys. és ft. Wajdits Gyula egyházm. főtanfelügyelő elnökölt és nagys. Ember János kir. tanfelügyelő képviselte a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot, összesen 37 jelölt jelentkezett. Ezek közül 30-an sikerrel állották ki a vizsgálatot, 7-en pedig szeptember hónapra javító vizsgálatra utasítottak.

Képesített tanítók: Bolkovics István, Crha István, Csonka Ferencz, Eckhardt Lajos, Grünwald Vilmos Gurszky Ernő, Gutpelet József, Hitzhaus Péter, Jahn György, Jelinek Pál, Keller János, Kindler József, Kovács László, Kozári György, Lanczinger János, Magyar György, Major Gyula, Németh Vincze, Nübel János, Oberritter Aladár, Pohli Ferencz, Prettl József, Rendler Antal, Rivészy Dezső, Schnell János, Stanicz Ferencz, Szinder Jenő, Szlavik Emil, Vitkovits Kálmán és Wagner József.

Kántori képesítést nyertek: Csonka Ferencz, Eckhardt Lajos, Fejes György, Fucsek János, Gurszky Ernő, Gutpelet József, Hitzhaus Péter, Hyross Alajos, Kántor István, Keller János, Kindler József, Kovács József, Kovács László, Németh Jenő, Nübel János, Oberritter Aladár, Pohli Ferencz, Rendler Antal, Schnell János, Stanicz Ferencz, Szinder Jenő, Szlavik Emil és Wagner József.

Érdemsorozat.

a) A tanítóképző-intézeti növendékek érdemsorozata.

Az erkölcsi viselet fokozatai: 1 = dicséretes, 2 = jó, 3 = türethető, 4 = kevésbé szabályszerű, 5 = rossz. — **Tanjegyek:** 1 = kitünő, 2 = jeles, 3 = jó, 4 = elégséges, 5 = elégtelen (másodrendű). — A vallásra nézve mindenütt római katolikust kell érteni. — — Ism. annyit jelent, mint „ismétlő“

I. osztály.

A tanuló neve	Erkölcsi viselet													
	Hittan	Nevelés tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Szántan	Földrajz	Történelem	Természettan	Gazdaságtan	Ének	Zene	Rajz	Szépíráás	Tesztgyakorlás
Adrigán Béla	2	1	3	4	4	4	3	2	2	1	1	3	2	2
Albert János	3	3	4	2	2	1	3	2	2	2	3	4	3	2
Auguszt Lajos	1	2	2	3	3	3	4	2	2	1	1	2	2	1
Bolkovics Ferenc	1	3	3	2	3	4	2	2	3	3	3	4	3	3
5 Breszár János	1	2	2	2	2	4	1	2	1	2	2	2	3	4
Bence László	1	3	2	4	4	2	3	3	3	4	4	4	3	2
Császár Gyula				K	i	m	a	r	a	d	t			
Császár Lajos	1	2	3	5	4	3	2	3	2	3	4	2	2	1
Derdák Dénes	3	4	3	4	4	5	3	3	4	3	4	4	3	1
10 Dobos György	2	4	3	5	5	5	3	4	3	1	5	5	4	2
Eibek András	1	1	3	3	2	2	3	3	3	1	1	4	2	1
Fejér Péter ref.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	3	2
Folbert József	1	2	2	2	3	4	2	1	3	2	3	4	1	1
Galambos Gyula	1	1	3	1	3	4	3	1	1	3	2	3	3	2
15 Gyulay Ferenc	1	3	4	2	2	2	4	3	2	4	1	3	1	1
Hermann István	1	1	1	3	3	1	1	1	1	1	2	2	3	2
Hoffer Béla	2	3	3	4	5	3	4	3	4	2	5	4	4	4
Horváth Gyula	1	3	4	4	4	3	4	3	3	4	4	4	3	1
Horváth János	2	4	3	2	3	3	4	4	4	4	3	4	3	2

A tanuló neve	Erkölcsei viselet													
	Hittan	Nevelés	Magyar nyelv	Német nyelv	Számítan	Földrajz	Történelem	Természetrajz	Gazdaságtan	Ének	Zene	Rajz	Szépíráás	Testgyakorlás
20 Horváth József	1	1	3	3	3	3	1	2	3	1	4	3	1	2
Istvánfi Ignác	2	3	3	4	5	5	3	4	4	3	4	4	4	3
Kiss Lajos	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	3	2	2	1
Knechtl Károly	2	1	3	3	4	4	2	1	4	3	4	4	3	3
Mezey József				K	i	m	a	r	a	d	t			
25 Miskey Alajos	1	2	3	4	4	2	3	4	3	2	4	4	3	2
Nagyági Károly	1	2	2	3	3	2	2	4	1	2	4	4	2	1
Nagy Győző	1	1	1	2	3	3	4	3	2	2	4	4	4	3
Nagy Mihály	2	4	3	4	5	5	3	4	4	4	4	5	4	3
Nagl Győző	1	2	3	3	2	2	3	4	3	2	4	4	1	1
30 Palásthy János	2	4	5	5	4	3	4	4	4	4	4	4	3	2
Petrétei Ferenc	2	4	3	5	4	2	3	4	4	4	4	2	2	3
Pórer Ferenc				K	i	m	a	r	a	d	t			
Propst Mátyás	1	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1	3	1
Schmellás László	2	2	3	3	4	5	4	3	4	4	4	5	3	2
35 Szende Béla	1	3	3	3	2	3	3	3	2	2	1	1	3	2
Szinder András	1	4	4	4	4	5	3	4	4	3	3	3	3	3
Visnyei Ernő	2	3	4	3	5	5	2	4	5	3	4	4	4	4
Vitkovits Lajos	1	2	3	2	3	3	2	3	2	2	4	4	4	3

Magántanuló : Neubauer Gyula.

II. osztály.

A tanuló neve	Erkölcsei viselet														
	Hittan	Nevelés	Magyar nyelv	Német nyelv	Számítan	Mertan	Földrajz	Történelem	Természetrajz	Gazdaságtan	Ének	Zene	Rajz	Szépíráás	Testgyakorlás
Bohner Ádám ism.	2	2	4	1	4	4	4	3	2	2	4	4	2	2	1
Bucsi Ignác	2	2	4	2	4	4	3	3	3	3	4	4	3	2	4
Ember Sándor	2	3	3	3	4	3	3	3	4	3	4	4	4	2	3
Friesz József	2	1	3	3	2	3	4	1	2	3	3	3	2	2	1
5 Gasz József	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	3	2
Hangl Ferenc	1	2	4	4	3	4	4	3	4	3	4	3	4	3	2
Hartmann Ferenc	1	1	4	4	3	2	2	2	2	3	2	2	4	3	1
Hartweg Péter	2	1	4	4	2	1	1	3	2	3	2	3	3	2	1
Herbert Vilmos	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	3	2	2	4
10 Hohner Károly	3	3	2	3	4	4	4	4	2	3	1	1	2	1	1
Horváth Lajos	2	2	3	3	4	2	2	3	3	4	2	4	4	4	1
Jálics Ernő	2	2	4	3	3	4	4	2	2	4	3	4	4	2	4
Kail Antal	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1	1	4	4	3	2
Kálóczy Mihály	2	2	4	3	4	2	1	3	2	3	3	4	4	3	3
15 Kisgadó Ignác	2	3	4	4	4	4	4	5	5	3	3	3	4	1	3
Klencz Alajos	3	4	4	3	4	4	4	4	4	3	3	2	2	2	1
Léja Ede	2	1	3	3	3	3	1	2	3	2	3	2	2	4	3
Link János	3	4	5	3	3	4	5	5	5	4	4	1	1	4	4
Löhr Károly ism.	2	4	4	3	4	4	4	4	4	3	4	1	1	4	4
20 Máté Miklós	1	4	3	2	3	2	2	4	4	2	4	3	2	2	1
Müller Rezső	1	1	2	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	4	2
Petz Hubert ism.	2	1	4	2	3	4	4	3	3	3	3	3	3	1	4
Pölöskei József	2	2	3	2	2	4	4	4	4	3	3	3	4	3	2
Radics Zoltán				K	i	m	a	r	a	d	t				
25 Resch János	2	3	4	5	4	4	4	4	5	4	3	3	4	4	3
Sass Ernő	2	2	3	3	3	4	4	3	3	4	3	2	4	3	4
Schneider József	1	3	4	4	4	4	4	3	4	4	5	4	3	3	2
Sipőcz Imre	1	1	1	1	4	2	2	1	1	2	1	3	3	3	1
Szvacsek Jenő	1	3	5	4	4	4	4	4	4	3	4	3	4	4	1
30 Takács József	3	1	4	3	4	3	3	4	4	3	2	4	4	4	1
Trábert Márton	1	1	4	1	3	1	2	3	3	4	5	4	4	4	3
Ursits Győző				K	i	m	a	r	a	d	t				
Zámbó Sándor	2	1	4	1	4	4	5	5	4	4	2	4	4	2	1
Zengei Ferenc	1	2	1	1	3	4	4	3	2	1	3	4	4	3	1

III. osztály.

N é v	Erkölcsei viselet																	
	Hittan	Módszerben	Magy. ny. és irod.	Német nyelv	Számtan	Mértan	Földrajz	Történelem	Természettan	Vegy- és ásv.-t.	Gazdaságtan	Ének	Zene	Rajz	Szépíráás	Kézimunka	Tesztgyakorlat	
Balvin István	2	3	4	2	3	1	1	3	2	2	1	2	2	1	3	1	2	1
Bocskai Gyula	3	2	2	1	3	2	2	1	1	3	2	1	2	4	3	1	2	1
Boros Sándor	1	3	3	3	4	3	4	3	4	3	2	3	4	5	3	2	2	3
Copf Ádám	1	1	2	2	4	2	3	3	2	2	3	2	3	4	2	1	2	4
5 Császár Géza	2	2	2	1	4	3	4	3	1	2	1	3	4	4	1	1	2	1
Csonka András ism.	1	4	4	3	5	3	4	4	3	4	3	4	3	4	2	1	1	1
Csőszt Ferenc	1	1	2	1	4	3	2	3	1	3	3	3	4	3	2	2	2	2
Drenda Gyula	1	1	2	1	3	3	4	3	1	3	2	2	4	4	2	2	2	4
Farkas Jenő	1	2	2	3	4	3	3	3	1	3	2	2	3	3	3	2	2	4
10 Gonda Béla	2	2	3	2	4	4	4	4	3	4	3	2	4	4	3	1	2	2
Gresz József	1	3	3	1	3	4	4	3	2	3	3	2	2	2	3	1	3	1
Hergeth Alajos	1	1	3	2	3	3	4	2	2	4	3	2	2	3	2	1	3	2
Herman Lajos	1	1	2	2	4	2	3	2	2	1	2	3	3	3	1	1	2	2
Hetényi Antal	1	1	2	2	2	4	4	1	1	3	1	2	1	1	2	1	2	2
15 Kaszás József	1	1	2	2	4	1	2	3	1	2	1	1	3	4	2	1	1	1
Kreskai József	2	1	3	2	4	2	3	4	3	3	2	2	4	4	3	2	1	2
Nemes János	1	2	2	3	4	4	4	2	3	2	2	1	2	2	3	4	2	2
Rott Lajos	1	2	4	4	4	3	4	2	4	2	3	4	4	4	4	4	2	3
Seszták János	1	4	3	4	4	4	4	3	4	4	3	4	2	3	3	3	3	2
20 Schippert Ferenc	1	3	4	3	3	4	3	2	3	4	3	3	2	3	1	1	1	1
Számpl Pál	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Százuj Jenő	1	1	2	1	4	3	3	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1	1
Sziács Sándor ref	1	2	2	1	2	2	2	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1
Velouchy Ernő	1	1	3	1	4	2	3	1	1	4	3	3	3	4	3	1	1	3
25 Vér István	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Waldfohl István	1	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2	3	2	2	1	2	1	1

IV. osztály.

A tanuló neve	Magaviselet																	
	Hittan	Nevelésben	Gyakorlati tanítás	Magyar nyelv	Németnyelv	Számtan	Mértan	Alkotmánytan	Természettan	Gazdaságtan	Ének	Zene	Rajz	Szépíráás	Tesztgyakorlás	Közegészségian	Kézimunka	
Bódiss Géza	1	2	2	3	3	4	3	2	3	3	3	4	4	3	1	2	2	2
Crha István	2	2	4	2	4	4	2	2	4	1	4	4	4	4	4	1	1	1
Csonka Ferenc	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1
Csutor Ipolyism.	2	1	3	2	3	2	2	3	2	2	3	1	2	3	2	1	1	1
5 Eckhardt Lajos	2	1	2	2	2	3	3	3	2	2	1	1	3	3	4	1	1	1
Fucsek János	1	2	4	3	4	4	5	5	4	4	3	3	3	4	2	3	2	2
Grünwald Vilmos	1	2	3	3	2	3	3	3	3	4	3	3	4	1	1	3	2	2
Gurszky Ernő	1	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	1	1	3	1	2	2	2
Gupelet József	1	2	1	2	1	2	4	2	4	2	3	3	4	3	2	2	2	2
10 Hitzhaus Péter	1	3	3	4	3	2	4	4	3	3	4	2	3	3	1	3	2	1
Hyross Alajos	1	2	4	4	4	4	2	2	3	2	4	4	4	4	4	3	3	3
Jahn György	1	1	4	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	1	1	1	1
Jelinek Pál	1	1	2	1	3	2	2	1	2	1	4	4	3	1	2	2	1	1
Kántor István	1	2	4	3	3	4	5	5	4	3	4	4	4	3	3	2	2	2
15 Keller János	1	1	1	1	1	2	4	3	1	3	1	1	1	1	1	1	2	1
Kindler József	2	2	4	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	2	1	2
Kovács József	1	3	4	3	3	4	4	4	4	4	4	1	2	4	4	4	2	3
Kovács László	1	1	3	2	1	4	4	3	2	2	3	3	4	4	4	3	2	1
Kozári György	1	1	3	2	1	4	4	4	3	3	2	4	4	2	1	1	2	2
20 Major Gyula	1	1	2	2	3	4	4	4	3	4	2	4	4	3	2	3	3	1
Nánásy Aladár	1	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	1	4	3	2
Németh Jenő	2	3	3	4	4	4	3	3	4	3	3	2	4	4	3	2	4	2
Németh Vince	1	1	1	2	1	4	3	3	2	3	1	3	4	1	1	1	1	1
Nübel János	1	1	2	1	1	3	3	3	3	4	4	1	3	3	3	1	2	1
25 Oberritter Aladár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	2	1	1	1
Pohli Ferenc	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1	2	1	2	1	1
Prettl József	1	1	2	3	2	3	4	4	2	4	4	4	4	3	4	4	3	2
Rendler Antal	1	2	4	2	3	4	2	2	3	4	4	1	3	3	3	1	3	1
Schnell János	2	3	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1	1	1	1	1	1
Stanicz Ferenc	2	2	3	2	3	4	3	2	3	2	3	2	3	2	3	4	1	1
30 Szinder Jenő	1	1	3	3	4	4	2	2	3	3	3	2	1	3	1	3	1	2
Szlávik Emil	1	1	2	2	2	3	4	4	1	2	2	2	2	3	1	3	2	1
Vitkovits Kálmán	1	1	1	2	3	3	3	3	2	4	3	4	4	2	1	4	2	2
Wagner József	2	1	3	2	2	4	4	3	3	4	4	4	4	1	1	1	1	1

Magántanuló: Magyar György.

V. VI. osztály.

N é v	Magaviselet	Szorgalom	Hit és erkölcs	Magyar		Történelem	Polg. jog. és köt.	Természettan	Szépirod.	Rajz	Ének	Játék-torna	Német olvasás	Német írás	
	olvasás	nyelvtan	fogalmazás	Számolás, mérés.											
Csuhá Ferenc	2	2	2	2	4	3	3	3	3	2	3	2	2	3	2
Keller Ádám	1	1	2	2	3	3	3	3	2	3	2	2	2	1	1
Kovácsics György	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Kundellein Gyula	2	2	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1	1	2	1
5 Nagy Ferenc	1	2	1	1	3	2	1	2	2	3	2	1	2	1	1
Verle István	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	1	1
Vidolovics István	1	3	3	2	4	4	3	2	3	3	3	2	3	2	2

Jutalomkönyvet kaptak: az I. oszt.-ban Gerentsér József, Klobucsár Dezső, Lajos László, Mayer Gyula, Molnár István; a II. oszt.-ban Czéh Ádám, Illenberger Rezső, Schwartz Róbert; a III. oszt.-ban: Illenberger Jenő, Ruzsinszky László, Weber József; a IV. oszt.-ban Fischer Miklós, Merk Dezső, Meyer Irén, Scholtz Antal, Szivér István; az V.—VI. oszt.-ban: Kovácsics György, Verle István.

VIII.

A Hetgye-önképző kör.

A) A Kör működése.

Az önképzőkör a lefolyt 1910/11. iskola évben az alakuló és záró gyűlésen kívül 14 rendes gyűlést tartott szabályszerű kétheti időközben. A rendes gyűlések sorozatát némileg csak a két díszgyűlés befolyásolta, az egyik október 4-én Ő cs. és kir. apostoli Felsőgének, I. Ferenc Józsefnek legmagasabb névünnepén, amely díszgyűlésen dr. Kápolnai Zsigmond, tanár adott a tanári kar és az ifjúság nevében azon való örömeinek kifejezést, hogy az isteni Gondviselés Ő cs. és kir. apostoli Felsőgének 80-ik születése napját megérni engedte. Az ünnepi beszéd megemlékezett Ő Felsőgének kiváló uralkodói egyéniségéről és ama hosszú idő történeti tényeiről, melyek Ő Felsőgének hatvan éves uralkodása alatt bánattal is, örömmel is eltöltötték s melyek változásai között csakis az ő bölcsesége és erős egyénisége találta meg a helyes utat. A másik díszgyűlés március 15-én hazafias ünnepély volt. Az alakuló gyűlésen, melyet valamint a többi gyűléseket is, dr. Kápolnai tanár, az önképző kör igazgatója vezetett, a következő tisztikarra esett az ifjúság bizalma:

- Elnök: Németh Vince IV. é. n.
- Főjegyző: Oberritter Aladár IV. é. n.
- Könyvtáros: Rendler Antal IV. é. n.
- Ügyvivő ellenőr: Wagner József IV. é. n.
- Alkonytváros: Vér István III. é. n.
- Aljegyző: Schippert Ferenc III. é. n.

Az év folyamán beérkezett összesen 15 mű. Ezek közül elfogadtak és felolvastak tizet. Szorgalmukkal különösen kiténtek: Oberritter Aladár IV. é. n. akit az önképzőkör egy drb. tíz koronás arannyal jutalmazott meg, Németh Vince IV. é. n. Schnell János IV. é. n. Csutor Ipoly IV. é. n. Kovács László IV. é. n. és Császár Géza III. é. n. Beérkezett azonkívül két aquarell festmény Schippert Ferenc III. é. n. növénydektől.

Szabad előadást tartottak: Kovács László IV. é. n. az égitestek kialakulásáról, Csutor Ipoly IV. é. n. a drótnélküli táviróról és a torpedóról,

Számpl Pál III. é. n. A festőművészetről. A Mecsek-Egyesület madárvédő osztálya 1 drb. 10 koronás aranyat küldött egy a madár védelemről szóló munka jutalmazására. Elnyerte Gonda Béla III. é. n.

A szavalat terén különösen buzgólkodott Horváth János I. é. n. akit az önképző kör 1 drb. 10 koronás arannyal jutalmazott meg.

B) Az önképzőkör vagyona.

1. Bevételek.

a) Mult évi maradvány	45.16 K
b) Bevétel 1910/11. iskola évre	264.— K
<hr/>	
Összesen:	309.16 K

2. Kiadások.

a) Zeneművekre	30.— K
b) Könyvtár szaporításra	120.— K
c) Az „Élet“ és a „Kultura“ előfizetése	40.— K
d) Könyvkötés	18.— K
e) Jutalmakra	30.— K
f) Folyó kiadások	19.— K
<hr/>	
Összesen:	257.— K

A kiadásokat levonva a bevételekből: 309.16 K

Pénztári maradék: 52.16 K

Dr. Kápolnai Zsigmond
tanár

Osztöndíjak és segélyezések.

Dr. Zichy Gyula gf. megyéspüspök úr Ó Méltósága a Schultz Imre néhai pécsi tképző-int. tanár emlékére létesített ösztöndíjat Gurszky Ernő IV. é. tanítójelöltnek, a 4 drb. 84 K.-ás püspöki ösztöndíjat Keller János és Oberriiter Aladár IV. é., Számpal Pál és Vér István III. é. növendékeknek adományozta.

A székeskáptalan pedig a következő növendékeket tüntette ki ösztöndíjakkal: Csonka Ferenc IV. é. a Vörös-féle 200 K.-ás, Németh Vince IV. é. a Jónás-féle 104.50 K.-ás, Bocskai Gyula III. é. a Darócy-féle 52.50 K.-ás ösztöndíjat kapta; az 5 drb. Miskolc-féle 52 K.-ás ösztöndíjjal pedig Pohli Ferenc IV. é. Herbert Vilmos és Kail Antal II. é., Kiss Lajos és August Lajos I. éves növendékeket jutalmazta a Székeskáptalan. A baranyavármegyei gazdasági egyesület 100 koronás ösztöndíját a tanári kar két egyenlőségben Kaszás József III. é. és Sipőcz Imre II. é. növendékek közt osztotta meg, mint akik a gazdaságtan tanulésában kiváló szorgalmat tanusítottak. A Pécsi Takarékpénztár által jutalmazásra felajánlott 100 K.-ból Fejér Péter I. é. növendéknek 50 K.-át, Kozári György IV. é. tjeinek, pedig a gyak. iskola számára készített Baranya vmegye kitünő térképéért 20 K.-át adományozott a tanári kar, a megmaradó 30 K.-át pedig jutalomkönyvek beszerzésére fordította az igazgató. Magenheim József belv. apátplébános úr részéről a legjobb énekesnek szánt 10 K.-ás aranyat Rendler Antal IV. é. t. j. kapta meg. Özv. Scholtz Istvánné, dr.-né által a legvallásosabb és legszorgalmasabb gyakorló iskolai tanuló részére adományozott 10 K.-ás aranyat Piribauer János IV. o. tanuló nyerte el.

A tanári kar hálás köszönetét nyilvánítja a nemesszívű adakozóknak.

A szegény növendékek segélyezése részint az intézeti segélyalap kamataiból, részint a püsp. tápintézetben, részint egyesek jószívűségéből történt.

Az intézeti segélyalap kamataiból az 1910/11. tanévre 79.07 K. maradt.

Ebből Jelinek Pál IV. é. 4 havi szálláspénz fejében kapott á 16 K. = ...	64 K.
Kozári György 4 é. 2 havi szálláspénz fejében á 16 K. = ...	32 K.
<hr/>	
Összesen	96 K.

Túlkiadás 16.97 K., mely összeget az igazgató pótolta. A megyéspüspök 4762/1911 sz. a. vette tudomásul az 1909. évi kamatokról való elszámolást.

Az 1910. évi kamatok összege . . . . . 267.52 K.
Ebből Jelinek Pál IV. é. 6 havi szálláspénz
fejében kapott á 16 K. = ... 96.— K.
Kozári György IV. é. 6 havi szálláspénz
fejében kapott á 16 K. = ... 96.— K.
Velouchy Ernő III. é. 3 havi kosztipénz
fejében kapott á 20 K. = ... 60.— K.
Kundelein Gyula gyakorló iskolai tanuló
1 pár cipőre . . . . . 11.— K.

Összesen 263.— K.

Maradék 4.52 K.

Az intézeti segélyalap a Pécsi Takarékpénztár 50 K. kegyes adományával gyarapodott.

A püspöki árvaházban Augustz Lajos I. é. teljes ellátásban részesült. Az irgalmasrendieknél teljes ellátást kapott Horváth Gyula I. é. növ., ebédet és vacsorát Bolkovics Ferenc I. é. n., A Notre Dame apácánál Wágner József IV. é. n. Walfogl István III. é. és Link János II. é. növendékek, a Matessa árvaházban Jelinek Pál, Kozári György és Németh Vince IV. é. növendékek, a vármegyei árvaházban Czopf Ádám III. é. n. ingyen ebédet és vacsorát kaptak. A szegény ifjak e nemes szívű barátainak legmelegebb köszönetet mondunk és kegyességüket a jövőre is kérjük.

A püspöki tápintézetben ingyen étellemezést nyertek Folbert József, Nagy Győző és Vitkovits Lajos I. é., Gasz József, Herbert Vilmos és Müller Rezső II. é., Kaszás József III. é., Gurszky Ernő, Oberritter Aladár és Vitkovits Kálmán IV. é., növendékek összesen 2000 Kor. értékben á (200 kor.); kedvezményes árban kaptak étellemezést: Bencze László és Horváth János I. é., Bucci Ignác, Hartmann Ferenc, Jálies Ernő és Petz Hubert II. Bocskay Gyula és Hetényi Antal III. é. Pohli Ferenc IV. é. növendékek 720 kor. értékben (á 80 kor.)

X.

Intézeti leltár.

Az intézeti leltár a lefolyt tanévben a következő tárgyakkal gyarapodott.

Földrajzi tanszerekben:

1 drb. Magyarország megyei térképe.

1 drb. Baranyavármegyei térképe,

Beszéd- és értelemgyakorlati tanszerekben:

24 drb. állatkép.

Könyvtári jelentés.

1. A tanári könyvtár állapota.

A tanári könyvtár állománya 658 kötet.

Ez évi gyarapodás . . . . . 117 kötet.

2. Az ifjusági könyvtár állapota.

Az ifjusági könyvtár állománya 600 kötet.

Ez évi gyarapodás . . . . . 40 kötet.

Dr. Kápolnai Zsigmond
könyvtáros.

3. A segélykönyvtár állapota.

A segélykönyvtár állománya 65 kötet.

Cséfay Flórián
könyvtáros.

4. Népiskolai könyvtár.

A népiskolai könyvtár állománya 324 kötet.

Glatt Adolf
könyvtáros.

XI.

Statistikai kimutatás.

1. A tanítójelöltek létszáma, vallása és anyanyelve.

Osztály	A tanév elején beiratott				Nemzetiségre nézve				Alsóbb osztályból fellépett			Évközben		
	I.	II.	III.	IV.	magyar	német	horvát	Ismétlő	beiratkozott kimaradt	vizsgálatlanul maradt	Az év végén volt			
Rendes tanuló	38	37	1	36	1	1	37	1	3	—	35			
Rendes tanuló	34	34	—	28	5	1	29	5	2	—	32			
Rendes tanuló	26	25	1	23	3	—	25	1	—	—	26			
Rendes tanuló	34	33	1	31	3	—	33	1	—	—	34			
Összesen:	132	129	3	118	12	2	124	8	5	—	127			

Magántanuló: I. oszt. 1, II. oszt. —, III. oszt. —, IV. oszt. 1. Összesen: 2.

2. A beiratkozott rendes és magántanulók származási helye és életkora.

A növendékek származási helye	Születési éve										Összesen
	1896	1895	1894	1893	1892	1891	1890	1889	1888	1887	
Pécsi	2	4	8	12	6	2	1	—	—	—	35
Baranyavármegyei	5	5	12	14	5	5	—	—	—	1	47
Budapesti	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	3
Hevesmegyei	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Győrvármegyei	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Barsmegyei	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Somogymegyei	—	4	5	2	3	2	1	—	—	—	17
Tolnamegyei	—	5	5	3	1	1	1	—	1	—	17
Veszprémmegyei	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Verőczemegyei	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Zalamegyei	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	4
Ungmegyei	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Pozsonymegyei	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Vasmegyei	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	4
	7	22	32	33	22	11	5	—	1	1	134

3. A szülők polgári állása.

Tanító	Tisztv.	Iparos	Vállalkozó	Földműves	Magánzó	Kereskedő	Kertész	Bányász	Rendőr	Szolga	Napszám.	Összesen
25	10	40	5	20	15	4	1	2	1	7	4	134

50	Az év elején beiratkozott	
6	Évközben beiratkozott	
3	Évközben kimaradt	
1	Magántanuló	
54	Az év végén volt	
54	Róm. kath.	Vallásra
—	Ág. ev.	
—	Ev. ref.	
54	Összesen	
47	Magyar	Anyanyelve
6	Német	
1	Horvát	
54	Összesen	
25	Pécsi	Születési helyre nézve
14	Baranya vm.	
3	Tolna vm.	
5	Somogy vm.	
1	Bács vm.	
1	Verőce vm.	
1	Csongrád vm.	
1	Szilágy vm.	
1	Zágráb vm.	
2	Budapesti	
54	Összesen	

4. A gyakorlóiiskolai tanulók statisztikai adatai.

XII.

Tudnivalók.

Miután a pécsi tanítóképző növendékei a szünidőben is a fegyelmi szabályok alatt állanak, kötelesek azok szelleme szerint élni, magokat erkölcsösen, kath. ifjuhoz illően viselni. Amennyiben lehetséges, tartoznak naponkint szent misét hallgatni és augusztus 15-én a szentségekhez járulni és erről, valamint általános erkölcsi viseletükről az illetékes lelkész úrtól bizonyítványt hozni, amely a beiratkozás alkalmával az igazgatónak előmutatandó.

A jövő tanévre való beiratkozások szeptember hó 2. 4. és 5-én d. e. 8 óraker lesznek olyképpen, hogy 5-én az I-ső és II-ik osztályba 4-én a III-ik és IV-ik osztályba és 5-én a gyakorló-iskolába történik a felvétel.

A tanítóképző I. osztályába oly éptestű növendékek vétetnek fel kik 14-ik életévüket betöltötték, de 18 évesnél nem idősebbek és valamely középiskolának négy alsó osztályát jó sikerrel elvégezték. A felvételt ni óhajtok kérvényeiket, születési és keresztlevéllal, iskolai, orvosi és erkölcsi bizonyítvánnyal kellően felszerelve *julius hó végéig* tartoznak az intézeti igazgatóságnál benyújtani. Az orvosi bizonyítványban nemcsak a tanítói pályára való alkalmasság, hanem a trachomamentesség is bizonyítandó. Gyenge elégséges bizonyítvánnyal bíró] növendékek csak azon esetben vétetnek föl, ha a törvényes létszám, mely 30 növendékben van megállapítva, jeles és jó bizonyítványú növendékekkel be nem telnek.

Iskolapénz gyanánt mindent felvett növendék a beiratáskor 42.30 K-t. fizet bélyegilleték, és tandij fejében, az önképzőkör könyvtára és a tanári nyugdíj-alap javára. Tanítók gyermekei féltandiját fizetnek; a féltandij elengedéseért folyamodhatnak azon jeles bizonyítványú nem tanító szülőktől származó növendékek is, akik szegénységüket hatósági bizonyítvánnyal igazolják; ezek a Megyéspüspök Úr Ó Méltóságához címzett kérvényeiket legkésőbb január hó 8-ig kötelesek beadni az intézet igazgatójánál. Az egész tandij senkinek sem engedtetik el. A tandij fele (20 K) február 1-én is fizethető. A beiratkozásakor minden növendék szülői vagy gyámja kíséretében tartozik megjelenni.

A tanítóképző vidéki növendékei, ismert tisztességes házaknál, az osztályfőnökök által az iskolai év elején szállásoltatnak el. A szállásadók az igazgatónál bemutatkozni tartoznak. Az osztályfőnökök által kijelölt és az igazgató által jónak talált szállást a növendékek szülei tartoznak gyermekeik számára elfogadni.

A pótképesítő vizsgálat írásbeli része szept. hó 2-án és 4-én lesz.

Magánvizsgálatra csak azok bocsáttatnak, akik arra az egyházi hatóságtól engedélyt nyertek és ahhoz a vallás- és közoktatásügyi miniszter hozzájárult. A püspökhöz és a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett kérvények, szükséges melléleteikkel egyetemben az intézeti igazgatónál adandók be. Vizsgálati díj 40.30. K.

A javító vizsgálatok szeptember hó 1-én d. e. tartatnak. Aki egy tárgyból nyert elégtelen tanjegyet, szeptember hó 1-én jelentkezék vizsgálatra. Aki két tárgyból bukott, csak a megyéspüspök engedélyével tehet javító vizsgálatot; ebbeli kérelmét június hó 29-én d. e. 9 órakor nyújtja be az igazgatónál. Több tárgyból buktak osztályismétlésre utasítatnak.

A gyakorló-iskola 6 osztályú, nyilvános elemi iskola, melyben a tanításra, valamint a vallásérkölcös nevelésre különös gond és figyelem fordítatik; a növendékek korlátozott számban, csak jobb házakból vétetnek fel. Igazgató fölkeri azon t. szülőket, akik 4 osztályt végzett gyermekeiket felsőbb elemi oktatásban részesíteni akarják, hogy bizalommal hozzák a gyakorlóiskolába gyermekeiket, hol jó nevelést és alapos oktatást nyernek. Az oktatás teljesen ingyenes. Amennyiben az ifjusági könyvtár kiegészítése szükségesnek mutatkozik, igazgató 50 fillért fog e célra beszédni a gyakorlóiskolai tanulóktól.

Az 1911/12 tanévet megnyitó ünnepélyes „Veni Sancte“ szeptember hó 8-án reggel fél 8 órakor tartatik. Utána az intézeti fegyelmi szabályok kihirdetettek és 9-én az előadás megkezdődik.

Pécs, 1911. évi június hó 29-én.

Dr. Gyömöreý Zsigmond
tanítóképző-intézeti igazgató.

Tartalom.

	Oldal
I. A pécsi püspöki tanítóképző-intézet tanhatósága	3
II. 1910/11. tanév története	6
..II. Végzett tananyag a tanítóképző-intézetben	11
Tanrend a tanítóképzőben	30
IV. Gyakorlóiskola. a) A tanítójelöltek gyakorlati kiképzése	31
Tanítások	34
b) Végzett tananyag a gyakorlóiskolában	37
A gyakorlóiskola tanórárendje az I. félévre	43
a II. „	40
Az osztatlan hatosztályú gyakorlóiskola óraterve	45
. . . . .	46
V. Vizsgálatok	50
IV. Képesítő vizsgálatok	51
VII. Érdemsorozat. a) A tanítóképző növendékeinek érdemsorozata	56
b) A gyakorlóiskolai tanulók érdemsorozata	61
VIII. A Hetey-önképzőkör ez évi működés	63
IX. Ösztöndíjak és segélyezések	65
X. Intézeti leltár	66
XI. Statisztikai kimutatás	66
XII. Tudnivalók	69

Dupluma könyvtár
DUPLUM

PÉCSI PÜSPÖKI KÖNYVTÁR

Dupluma *2075*

A PÉCSI PÜSPÖKI

TANITÓKÉPZŐ-INTÉZET

ÉRTESITŐJE

AZ

1910—11-IKI TANÉVRŐL.

KÖZLI:

Dr. GYÖMÖREY ZSIGMOND
IGAZGATÓ.

PÉCS, 1911.

KATH. HIRLAPKIADÓ ÉS NYOMDA RÉSZV.-TÁRSASÁG.